

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

РІК ВИДАННЯ XLII

ЛИСТОПАД-ГРУДЕНЬ -- 1992 -- NOVEMBER-DECEMBER

Ч. 415

Видатні гості в родині Лисенків.

ISSN 0026-9042

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Ihor J. Lysyk,
885 Beaufort Ct.
Oshawa, Ont. L1G 7J7

T. Boyko,
2582 Cornwall Dr.
Penticton, B.C. Y2A 6X3

В США:

Головний представник

Iw. Ivahnenko,
72 Feather Bed In.
Hopewell, N.J. 08525

Pawlo Prokopenko,
75 Kennedy Circle
Rochester, N.Y. 14609

W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S.W.
Cleveland, Ohio 44144

В Англії:

A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, - England

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: М. МОРОЗ

Редакція:

Л. Ліщина -- редактор,
Ю. Криволап, В. Родак,
А. Лисий, О. Пошиваник,
Л. Павлюк, О. Харченко,
В. Корець.

Адміністратор Зіна Корець
Tel. (416) 763-3422

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Canadian Youth
Association -- ODUM

In USA -- Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: M. Moroz

3253 Lakeshore Blvd. W.
Toronto, Ont. M8V 1M3

Це поширене число підготувала Валентина Родак.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата

У США, у Канаді і в Україні ..... 25.00 доларів

Ціна одного примірника: 2.50 дол.

В Австралії ..... 17.00 дол. (австрал.)

Ціна одного примірника: 2.00 дол.

В Англії і Німеччині ..... 18.00 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 2.05 дол.

В усіх інших країнах Європи ..... 17.00 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.70 дол.

В усіх країнах Південної Америки ..... 15.00 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.25 дол. (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число
журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо присилати поштові значки або інтернаціональні
купони (International coupon) на суму 65 канадських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою
право скорочувати статті і правити мову, рукописів не повертає.

Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди відповідають
поглядам редакції.

За зміст і мову оголошень редакція не відповідає.

Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати на адресу:

MOLODA UKRAINA

Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії -- Д. Чередниченко, М. Степаненко, О. Олесь, М. Вінграновський, О. Григоренко, Р. Доценко, Ю. Литвин, М. Пронченко, Г. Хоткевич. Народ сказав своє слово; Р. Скорульська -- Увічнення пам'яті Т. Шевченка як один з напрямків громадсько-політичної роботи М. Лисенка; Р. Скорульська -- Музей М. Лисенка в Києві; С. Баштан -- "Бандуристе, орле сизий!"; П'ять листків з Гулаг-вирію; Ф. Погребенник -- "Посвята шановному бандуристові Г. Галайді"; Ф. Погребенник -- "Вистава революційної драми" за запрошеннями...; М. Вірний -- З дев'яностоліттям Вас...!; В. Родак -- Гостя з України; Д. Доброчаєва -- Пам'яті українського поета-буковинця В. Кобилянського; 13-ий кобзарський табір. Сторінка Юного ОДУМ-у. Некролог. Конкурс бандуристів ім. Г. Хоткевича.

НА ОБКЛАДИНЦІ: Відкриття Музичного салюну Миколи Лисенка в Києві, 21-го березня 1992 р.: Президент
України Л. Кравчук та Міністер культури України Л. Хоролець у колі Лисенкових правнуків і праправнуків.

Дмитро ЧЕРЕДНИЧЕНКО

ПАВЛО ЧУБИНСЬКИЙ

А він давно казав,
А ми й не вірили...
Чи то самі невірними були,
Чи вірити нам інші не давали.

Ми знали, що співучі ми,
Корінчики душою відчували,
Ми вічно прагли буть людьми,
Вкраїнцями ж нам бути не давали.

Ми знали, що трудяще ми,
В роботі ми днювали й ночували,
Ми вічно прагли вільно жити,
Але нам просто жити не давали.

Але ж були ми, будемо і є,
Ніхто нас витравить не зміг,
І сонце над Вкраїною встає,
І темні тіні валить нам до ніг.

Ми є, ми не померли, не загнили,
Хоча б які нам тюрми будували...
Він ще казав нам з давньої імлі
І закликав усіх, щоб ми співали.

Чого ж такі глухі ми і сліпі,
Чого не слухаєм пророка?
Плекаймо, люди, жовто-синій спів,
Вже чути благовісні України кроки.

Микола СТЕПАНЕНКО

* * *

Туди б хоч мислею,
де юність розквітала,
Де зсохло від журби матусине лицє.
Чолом тобі,
Петлюрина Полтаво,
Оточена імперії кільцем.
Привіт вам,
друзі боротьби і праці,
Уклін полтавським
вулицям-садам.
Я запах чебрецю
й п'янкий нектар акацій
В своїх нехитрих віршах передам.
Я зрію з кожним днем,
мов плід, налитий соком,
І пісня легше
пліне на крилі.
Хоч і в чужім kraю
спливають рік за роком,
Ta з перемогою прийду
до рідної землі!

Мюнхен, 1945 р.

Україна відзначає річницю своєї незалежності.
Київ, Україна, 24-го серпня 1992 р.
Фото -- Петра Родака.

Олександр ОЛЕСЬ

Радійте, співайте пісні голосні,
Квітками заквітчуйте чола ясні,
Ридайте і смійтесь в сльозах, солов'ї,
Стрівайте воскреслі надії свої.
Минули навіки дні чорних негод,
Живе Україна і вільний народ!
Як з попелу Фенікс, ожив і злетів
І поглядом зміряв простори степів.
О Боже! Без меж милосердя Твоє...
І правда, о Боже, на світі ще є...
Недарма нам снилась вона уночі,
Недарма ми гибли, до неї йдуши.

3.VII.1917 р.

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ

* * *

До порога моєї землі
Постішай, моя доле строга.
Коле осінь золоторога
Теплі лапи сумних журавлів.
В зачарованій млі на ріллі
Розверсталася сива дорога...
До порога моєї землі
Постішай, моя доле строга.
Віддаю тобі волю свою,
Віддаю тобі силу, доле,
І думок незасніжене поле,
І незлого себе віддаю.

НАРОД СКАЗАВ СВОЕ СЛОВО

День першого грудня 1991 року -- це історичний день у житті Українського Народу. Цього ж бо дня, уперше в історії нашої Батьківщини, наші брати і сестри в Україні свободно голосували та заявили перед цілим світом, що Україна має бути соборною і незалежною державою.

Нарід України здав іспит зрілості на "відмінно". У цьому історичному референдумі він проголосував за самостійність України, підтримуючи тим Акт про незалежність України, проголошений Верховною Радою 24-го серпня 1991 року. Крім того, Леонід Кравчук -- бувший ідеолог комуністичної партії та голова Верховної Ради, став президентом України. Його вибрали народ.

Вислід голосування свідчить про те, що відродження Українського Народу здійснилося швидше, як можна б цього сподіватися. Це особливо відноситься до цієї частини нашого краю, що найдовше терпіла ярмо російського окупанта, бо багаторічна неволя не тільки русифікувала його, але й зруйнувала багато вартостей, якими пишеться кожен вільний і самостійний народ. Саме на це, як на слабу сторінку в нашему народі, перед референдумом вказували засоби масової інформації на Заході і Сході, протиставляючи західну частину України східній.

Український Народ здивував усіх своїм масовим рішенням в обороні самостійності, бо він засвідчив цим свою національну зрілість і єдність. Він здивував усіх імперіалістів, які надіялись на його байдужість до національного відродження і бажання бути гідним будівничим і господарем своєї долі і своєї землі.

Очі цілого світу під час референдуму були звернені на Україну і наш нарід. Мешканці України своїм голосом заявили про їхню невимушенну волю бути вільними у своїй державі, як велика і дозріла нація. Про нас заговорив цілий світ. Україна воскресла!

Перше грудня залишилосься днем радості і щастя для всіх свідомих українців у цілому світі. Це день, про який мріяли наши предки упродовж 337 років, тобто від часу нещасної Переяславської злуки з Москвою. Наше козацтво, наші Січові Стрільці і наші повстанці проливали свою кров і віддавали своє життя, щоб здобути волю Україні. За цим днем тужили наші патріоти, наші незламні каторжани в російських та інших тюрмах і концтаборах. Цей епохальний день буде записаний золотими літерами в анналах історії України.

День першого грудня 1991 року дав початок новій ері, новому періодові в історії України, бо Україна прокинулась із довголітнього летаргічного сну, воскресла і соборно заявила перед світом, що вона скидає пута чужої неволі. Ми гордимось, що Україна -- одинока держава на світі, що виборола незалежність без проливу крові, але не слід забувати, що це було чудо виبلاغане мучеництвом, слізами, кров'ю і молитвами всіх справжніх патріотів, палких синів і доньок України.

За самостійність Український Народ заплатив у

минулому, а особливо в роках комуністичної диктатури, безчисленними жертвами крові і людського життя, а чорнобильська трагедія стала завершенням нещастя Українського Народу в умовах чужого поневолення. Минув рік від часу проголошення самостійності України. Минає і перша річниця історичного першогрудневого референдуму, але обставини життя в Україні важкі, бо ж залишилася незавидна спадщина економічного та всякого іншого поневолення нашого краю, якої позбутися важко, але треба вірити, що наш народ вийде з економічної кризи та стане заможним господарем на своїй землі, закріпивши здобуту незалежність та наповнивши її необхідним змістом.

Сьогодні ми радіємо, що з Божою поміччю Україна увійшла в сім'ю вільних народів, але будова незалежної держави важка. Перед нашою Батьківщиною ще великі труднощі на всіх ділянках державного життя та всякі небезпеки від чужих і своїх. Сили темряви ніколи не перестануть шкодити нашій нації, але з нами Бог, то й перемога за нами!

Нашій громаді поза Україною легко критикувати Україну за те чи інше. Не критики Україні треба, не нарікань, а щирої помочі від кожного з нас, щоб помогти покращати умови життя у вимріяній віками Батьківщині з новим і праведним демократичним законом Вашингтона, щоб вона стала багата, квітуча, міцна і справді незалежна та самостійна. Боротьба за здійснення same цих цілей триває. Волелюбний Народ України переможе!

"Народна Воля",
тижневик Українського Братського Союзу,
3-го грудня 1992 р.

* * *

Якщо після всього, що Україна зазнала, якщо після поколінь розстріляних, депортованих, замучених по тюрмах та концтаборах, народ іще зберіг себе, якщо наш дух не занепав, і воля до життя не зникла, якщо сьогодні на зміну тим, що були, стають до дії, до праці нові покоління роботячих, безстрашних, здатних піднести до найвищої єдності душ, то віриться: такому народові -- жити!

Олесь ГОНЧАР

З привітального слова на відкритті Установчого з'їзду Народного Руху України 8-го вересня 1989 року.

Роксана СКОРУЛЬСЬКА

УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТИ Т.Г. ШЕВЧЕНКА ЯК ОДИН З НАПРЯМКІВ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОЇ РОБОТИ М.В. ЛИСЕНКА

Роксана Микитівна Скорульська -- директор Музею Миколи Лисенка в Києві, мистецтвознавець, автор численних публікацій і упорядник книги "Спогади. Листи. Матеріали. Михайло Скорульський."

Доповідь Роксані Скорульській була прочитана на Міжнародній науково-теоретичній конференції, яка відбулася у Львові 31-го березня 1992 року.

Одним з найсуттєвіших напрямків музичної і громадської діяльності М.В. Лисенка є його робота по пропаганді та увічненню творчої та духовної спадщини Т.Г. Шевченка.

Музика М.В. Лисенка до "Кобзаря" Т.Г. Шевченка, яка включає понад 80 творів найрізноманітніших жанрів і до яких слід іще додати ряд камерних та хорових творів, присвячених композитором пам'яті поета -- титанічний труд, аналогів якому немає в світовому музичному мистецтві.

Слід також наголосити на абсолютно свідомому громадянському спрямуванні цього розділу Лисенкової музичної спадщини, хоча це, власне, стосується і всього його доробку; Микола Віталійович сам наголосив на цьому при численнім зібранні в Чернівцях 25 травня 1903 року: "Підбираючи музику до слів Кобзаря... я нарочне вибирал такі твори, де визивається народ до боротьби".

Тож коли Тарас Шевченко є для України знаменом, Микола Лисенко став подвижником, який взяв собі за мету згуртувати сучасників у народ, гідний цього знамена.

"Лисенко був одним із найдужчих пропагаторів українства, що своєю непереможною силою здобував для його все нові і нові позиції навіть там, куди і іншим діячам ніяк було і доступитись. Де не брала ні наука, ні письменство, де спиняєся розум і логіка -- туди йшло сміливо мистецтво національне, рідна пісня, почуття, -- і перед ним розкривались двері і душі, м'якли серця і приймали віщого посланця відродження України", -- писав Сергій Єфремов.

Щоб хоч трохи уявити собі цю Лисенкову роботу -- "видиму і невидиму" -- досить згадати десятки його листів, що розлітались майже півстоліття "по всіх Українах", піднімаючи втомлених і зневірених, пробуджуючи сплячих, таврюючи одступників, єднаючи в святій справі утвердження національної гідності дрібного провінційного чиновника і сільського вчителя, селянина, ремісника і найтalanовитіших, найсвідоміших українських мистців і науковців. Але, гортаючи оте єдине видання Лисенкових листів, замислімось, що то був за Музика, в листах якого частіше йдеться про національну справу, аніж про музику? І в той же час -- чому лише в Київських архівах нині

лежить близько ста все ще неопублікованих листів Миколи Віталійовича?

Порівняно з листуванням, тема "Музика до Кобзаря" зовні більш досліджена. Принаймні цій темі присвячено безліч найпалкіших рядків і найвищих оцінок в роботах Лисенкових сучасників і у радянському лисенкознавстві. Хоча і тут, "позичивши у Сірка очей", мусимо визнати, що з 82 опублікованих автором за життя творів виконується зaledве півтора десятки.

Що ж до майже піввікової громадської роботи М.В. Лисенка по увічненню пам'яти Т.Г. Шевченка -- то тут часто-густо за загальними фразами приховано відсутність інформації чи, навіть! -- вимушене перекручення відомих фактів.

Не вдаючись до повтору цитат і афоризмів, що переходять з одної монографії до іншої, спробуємо подивитись сьогоднішніми очима на факти ніби-то знайомі і безсумнівні -- себто на роль М.В. Лисенка в розвитку українського суспільства, в згуртуванні його в народ, здатний боротись за своє майбутнє (хоча б і обравши вузький аспект святкування Шевченкових роковин).

Починаючи з концерту 11 березня 1862 року, коли М.В. Лисенко вперше диригував хором київських студентів в Університеті св. Володимира, і -- воїстину -- до останнього подиху, Лисенко боровся за право України гідно, по-європейському вшановувати свого національного генія. І всі ці 50 років з нього не спускала недремного ока царська адміністрація.

1881 р. -- за спогадами Д. М. Старицької-Черняхівської -- Лисенко, Старицький, Володимир Антонович і Якубенко "задумали справити прилюдну панаходу по Т.Г. Шевченкові з афішами, оголошеннями в часописах і т. інше. Панахода мала бути надзвичайно урочиста, в Софіївському соборі, з церковним хором і хором Миколи Віталійовича і солістами, а щоб громадянство в найбільшій кількості могло прибути на неї, призначено було її не на 26.02 (старий стиль), що припадало на будній день, а на 2 березня, неділю. Не судилося тій панаході відбутися, бо ввечері розкотилася по місту нечувана звістка -- "царя вбито". Отже київська адміністрація з великого розуму з'язала вбивство царєве із цією урочистою Шевченковською панаходою, що мала відбутись на ранок у Софіївському соборі. Довго довелося Миколі Віталійовичу та решті упорядчиків оправдуватись збіgom обставин..."

Шевченкові роковини з року в рік стають дедалі яскравішими акціями українського відродження, виходять з приватних помешкань у приміщення громадських закладів.

1897 р. Лисенко з гордістю пише Фотію Красицькому -- Шевченковому нащадку, що коштом Лисенка вчиться в Петербурзькій Академії художеств: "9 марта святкували Тарасові роковини в Літературно-артистичному товаристві. Публіки було не то повнісінько, а душ 300 пішло назад без білетів..." Сприяє цьому і "...дуже серйозна робота коло наукового зібрання і видання Шевченкових творів, освітлених науковою критикою...", до чого не лише має відношення М.В. Лисенко, але й широко залишає українську інтелігенцію.

Саме шевченківські роковини дедалі більше турбували імперську поліцію, бо наприкінці XIX століття стали всеукраїнським заходом, однаково популярним у Києві, Львові, Петербурзі, Москві, чи, скажімо, Відні й Парижі. І в концертних програмах тих заходів переважають саме твори Лисенкової "Музики до Кобзаря"...

*Радуйся, ниво неполітая!
Радуйся, земле, неповитая
Квітчастим злаком! Розпустись,
Рожевим крином процвіти!*

Т.Г. Шевченко

Від 1906 року починається збір коштів на пам'ятник Шевченку в Києві. Останньою краплею в чащі терпіння царського уряду стає у 1908 році відкриття Київського Українського Клубу. Цей перший легальний заклад, що від самого початку провадить відверту національну політику, викликає патологічну ненависть адміністрації та Охранки. Особливого клопоту завдає "служителям порядку" Голова Ради Старійшин -- Микола Віталійович Лисенко. "Київська адміністрація шанувала його, але й боялась його сепаратизму, вважала, що кожен концерт Лисенка є демонстрацією, а сам він є гаслом..." Микола Лисенко знов, що саме популярність його серед українців є для нього небезпекою, але йшов ій назустріч, розумів, що національне почуття мусить чимсь живитись," -- писала Софія Русова. -- "А вже перед Шевченковими святами то треба було все на карту ставити, щоб добитись, виبلاغати дозвіл на щось поважне..." Тут прислужувався Лисенків авторитет, як нічий інший. А разом росло і досьє учителя музики, особливо з тих пір, як при Клубі утверджується, за виразом агентурної довідки "Центральный комитет по делу празднования 50-летнего юбилея смерти Т.Г. Шевченка. Председателем его избран М. Лысенко".

Наведем ще один фрагмент спогадів Софії Русової, щоб характеризувати атмосферу тих літ: "смішно й жахливо казати, що... вже в ХХ столітті день шевченківського свята був днем арештів, репресій з боку уряду і маніфестацій з нашого боку. Козаки іздили з нагаями і де побачать юрбу молоді, що співає Заповіт, заганяють у поліцію, б'ють нагаями..."

Маємо сьогодні змогу посилатись на повні тексти спогадів Олени Пчілки, Софії Русової, Людмили Старицької-Черняхівської та інших сучасників та сподвижників Миколи Лисенка в справі відродження на-

ціональної гідності і згуртування української людності навколо ідеї незалежної української держави. Тож можемо нарешті спростовувати "основоположні тези" радянського лисенкознавства на зразок тверджень, що "Лисенко особисто не був зв'язаний ні з однією революційною організацією". Досить навести хоча б слова Євгена Чикаленка: "Збори чи З'їзд (всеукраїнської) організації до 1904 року відбувались раз-у-раз у помешканнях В. Антоновича, М. Лисенка, М. Старицького..."

Та не менш вагомими в справі висвітлення політичних поглядів, а головне, -- громадських вчинків М.В. Лисенка є свідчення його переслідувачів -- від київських філерів і жандармських "чинів" аж до Генерал-губернатора Трепова і Міністра внутрішніх справ Російської імперії П.А. Столипіна.

Досі в лисенкознавстві використовувались окремі лише сторінки так званої "Справи Дідинського", кілька поліційних документів 60-70-их років та документи цензурного комітету що до видання та виконання окремих Лисенкових творів. При чому навіть з масиву цензурних справ "випадав" документ 1911 року "Дело 2-го отделения канцелярии Главного управления по делам печати о наложении ареста на нотную тетрадь с текстом на малорусском наречии "До 50-их роковин смерти Т.Г. Шевченка", широко відомий серед шевченкознавців.

Цей унікальний документ варто навести досить широко. Отже: "1911, 24 лютого". З протоколу Київського тимчасового комітету в справах друку (оригінал, звичайно, державною мовою). "Слухали: Донесення про музичний твір на малоросійському наріччі "До 50-х роковин смерти Т. Шевченка". Кантата. Муз. Уклад. М. Лисенком. Вірш В. Самійленка.

Рисунок зображує загін запорізького війська з гетьманом на чолі, який риссю мчить до гори, де знаходиться могильний пам'ятник Шевченкові... Запорожець жестом висловлює свій переможний і тріумфуючий настрій, а гетьман булавою показує народові малоросійському на могилу поета. Таким чином рисунок звічає малоросам встановлення колишньої політичної незалежності Малоросії, утрату якої Шевченко в своїх творах оплакував і до повернення якої закликав... На стор. 5-7 кантати ідея рисунка знаходить собі підтвердження в тексті: ...Вбачаючи в даному зображені до Кантати побудження південної гілки російського народу до зрадницьких дій проти Росії, себто ознаки злочину, передбаченого №. 1 ст. 129 Карн. Код. 1903 р., Комітет у справах друку уклав: "Накласти арешт на вказаний музичний твір і прохати прокурора Київської Судової Палати звернутися з проханням до Київської Палати про затвердження арешту і про ЗНИЩЕННЯ ВИДАННЯ..."

Під документом стоять підписи заслуженого професора Т. Флоринського, членів комітету О.Н. Кольського та С. Щоголєва.

Що стосується причетності М.В. Лисенка до конкретної партії, то час уже, очевидно, уважно дослідити неодноразове включення довідок і доносів на М.В. Лисенка до "Зведення агентурних даних по Києву по

Українській соціал-демократичній робітничій партії". До речі, і в згаданій вище "Справі Дідинського" його названо членом УСДРП.

Та найбільше всього спростовує "аполітичність" Лисенка начальник Київського охрannого відділення підполковник Леонтьєв. Цитуємо підписане особисто 8 квітня 1912 р. за №. 4322 Зведення агентурних даних по Києву по Українській соціал-демократичній робітничій партії за місяць березень 1912 р.: "Український Клуб" (Володимирська, 38) і "Українське Наукове Товариство" у теперішній час являється централами українського руху.

На чолі Клубу стоять такі особи, як український композитор Лисенко, укр. письменник Старицький, присяжний повірений Синицький.

Поштова марка України видана з нагоди 150-річчя від дня народження М.В. Лисенка.

Лисенко по встановленню виявився літератором і композитором Миколою Віталійовичем Лисенком. Знаний відділенню, як особа, що раніше стояла на чолі українських злочинних організацій і керувала їхньою роботою. Відомий у Києві по карцерному слідкуванню під прозвиськом "Дідинський". 9 вересня 1904 року був обшуканий на вимогу Начальника Київського Губерніяльного Жандармського управління, датовану 5 вересня 1904 р. № 3619.

Старицький (вірогідніше -- Л.М. Старицька-Черняхівська -- Р.С.) -- з'ясовується.

Синицький після перевірки виявився Максимом Стратониковим Синицьким (...) 17 січня 1907 р. при ліквідації членів місцевого комітету "Спілки" Російської соціал-демократичної робітничої партії був обшуканий, але без наслідків".

Нагадаємо, що Микола Віталійович був арештований саме 18 січня 1907 р. Як бачимо, царська адміністрація аж ніяк не вважала, що УСДРП "підтримує інтереси царизму", як це зазначено в єдиній і досьогодні монографії про М.В. Лисенка!

Пропонуємо увазі ще деякі досі не публіковані або розкидані по різних виданнях документи, які в єдиній хронологічній підбірці яскраво характеризують ситуацію, що склалась навколо відзначення 50-их роковин смерті Т.Г. Шевченка і є надзвичайно важливими для усвідомлення перебігу останніх років життя Лисенка.

26 січня 1911 р. почато "Київського губерніяльного правління Справа №. 180-а "Про закриття Київського українського громадського зібрання (Українського

Клубу) через його антиурядову діяльність". Параельно вже згаданий підполковник Леонтьєв відкриває "Справа Київського охрannого відділення №. 99-а "Про українське громадське зібрання (клуб)". "Справи" ці різняться тим, що Губернське правління вишукує щонайменші порушення статуту Клубу, а Охранка -- створює політичну справу. Зокрема до Справи №. 99-а підшило машинописану копію публікації без підпису (чи "орієнтировку") "К 50-летию со дня смерти Т.Г. Шевченко. Киев", загальна тональність якої дуже нагадує антиукраїнські випади шульгінського "Кіевлянина". Стосовно майбутньої закладки пам'ятника Кобзареві тут зауважено: "Подія ця сама по собі вже аж не настільки важлива, щоб варто було звертати на неї будь-яку увагу, окрім ТУБІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ!". Обурений "патріот" волає до уряду про заборону українського свята "на російській території з населенням, що не бажає визнавати агітації...". "Адже це звуться самим робити революцію. Адже вшанування пам'яти Шевченка буде відбуватися не як сина російської землі, а як "національного героя"..." . "Питається, чи допустиме безкарне втягування народу в участь у протидержавній демонстрації... на території історичної Русі..."

Але "про людське око" ситуація все ще залишається спокійною, і на неї цікаво поглянути очима тих, хто її створював і "підігрівав": міністра внутрішніх справ, "демократа і реформатора", П.А. Столипіна, Київського губернатора А. Гірса... Проте наведемо повністю лише один лист:

"1911, 1 лютого
Секретно

Милостивий пане Сергію Єфимовичу!

Зважаючи на висловлене мені в листопаді минулого року начальником Київського охрannого відділення побоювання про можливість виявлення існуючим при Київському українському клубі Комітетом по організації 26 лютого 1911 р. святкувань з нагоди закладення в Києві пам'ятника поетові Т.Г. Шевченкові будь-яких протидержавних маніфестацій на ґрунті ідеї про самостійність Малоросії, я визнав за відповідне повідомити про це міністра внутрішніх справ і прохати вказівок у справі необхідності вживання заходів для паралізування діяльності згаданого Комітету.

...Після цього, діставши шифровану телеграму п. міністра Столипіна, датовану минулим 28 січнем, за №. 154, мною було запропоновано Київському губернаторові повідомити тих, що влаштовують ювілейні святкування, що я визнав за необхідне заборонити приїзд із Австрії депутатії для участі в ювілейному вшануванні поета Шевченка і що вшанування не повинно мати характеру пропаганди українського вчення, у протилежному випадку святкування ювілею буде мною заборонене.

У відповідь предсідник Ради старшин Київського українського громадського зібрання М.В. Лисенко, він же й почесний предсідник Комітету, створеного для організації згаданих святкувань, повідомив київського губернатора, що Рада старшин згаданого зібрання, після обговорення поставлених мною умов святкування 50-ліття з дня смерті Т.Г. Шевченка, відмовляється від публічного вшанування поета, бо

поняття "українське вчення" настільки невловиме, що не дає жодної можливості передбачити, ѹо саме у святкуваннї могло б здатися адміністрації небажаним і таким, ѹо підлягає припиненню (У рівний мірі Ювілейний Комітет склав з себе свої уточнення, і жодних святкувань з приводу вищезгаданого тиждня 27-28 лютого влаштовувати не буде).

Трепов".

Отже -- поразка? І поразку визнає Лисенко, член жюрі заснованого ще у 1906 р. Об'єднаного комітету по спорудженню пам'ятника Т.Г. Шевченку в Києві, Голова щевченківського комітету? Визнає поразку саме в той час, коли вже обговорено до найменших деталей з П. Холодним та Ф. Красицьким оздоблення сцени та залі, про ѹо Микола Віталійович повідомляє завчасно М.Ф. Біляшівського, прохаючи видати з музею килими, рушники та інші шедеври народного українського мистецтва під відповідальність Старшини Клубу? Визнає поразку, ховаючи від знищення видану власним коштом кантату "До 50-х роковин смерти Т.Г. Шевченка" на вірші В. Самійленко з малюнком того ж таки П. Холодного на обкладинці?...

"Треба було надзвичайної моральної сили, ѹоб сказати "Свята не буде" тим людям, ѹо на протязі цілих місяців виготовлялись, надіялись, сподівалися і уривали од своїх злиднів копійки, офірували свій робочий час, свої сили за-для допомоги по улаштуванню свята. Треба було мати надзвичайну певність в собі, ѹоб в хвилину найвищого напруження гарячого ентузіазму, кинути народові холодне, коротке, незрозуміле широким верствам: "Святкування не буде"... Вірне прaporу свого Кобзаря, ѹо "не лукавив ніколи з своєю долею", пам'ятаючи обіцянку над його тілом: "Коли не можна нам буде, як ти, святу правду глаголити, ми лучче повчатимемо", в цей почесний день, повний історичного значення, київське громадянство зачинило двері своєї оселі", -- так характеризувала Любов Яновська безкомпромісність очолюваного Лисенком Центрального комітету, виступаючи 26 лютого 1911 року на урочистому засіданнї гуртка "Кобзар" у Москві.

Поразка М.В. Лисенка лише примарилась царській адміністрації. Всеукраїнське свято почалося в ті ж самі дні -- 26 лютого, але в Москві, і тріумфально зібрали представників з найвіддаленіших куточків імперії та з-за кордону, в Актовому залі Московського університету, завершилось 5 березня виставою "Назара Стодолі" в театрі Московської консерваторії у виконаннї українських та російських артистів і концертом, грандіозним фіналом якого стала Лисенкова кантата "Б'ють пороги" та вішануванням М.В. Лисенка. Режисер концерту В. Овчинніков писав: "В особі Миколи Віталійовича українське і російське громадянство вітало Україну і тим чинило демонстрацію проти тих, хто завадив українцям упорядкувати Шевченківське свято у себе вдома на Україні".

Концерт, нагадаю, відбувся 5 березня, а вже 9 березня в поліційнї справі Українського Клубу №. 99-а з'являється секретний наказ: "...повідомити для донесення панові Міністрів внутрішніх справ, чи

існують заміри з міркувань цілої сукупності даних про цей клуб (КУК) вжити будь-які заходи для запобігання небажаних наслідків діяльності вищезгаданої організації"...

"Чи існують заміри", ще б пак! Охранка починає стараннї пошуки формальної зачіпки для розправи з Українським Клубом і, власне, з Лисенком, про якого з року в рік "нагору" доповідалось у такий спосіб: "Агітував між студентами за непорядки", "належить до осіб, під впливом яких студіююча молодь діє в поганому антиурядовому напрямку", "звичайні способи дізнання та розшуку безсилі припинити надходження до гуртків грошей з концертів, які дає Лисенко з хором", "скорше це не хор, а гурток...", "найбільш шкідливий у політичному відношеннї...". Причому інформація надходить до шефа київських жандармів "із джерел цілком певних у особі однієї з служниць Лисенка, яка стояла на моєму боці".

Понад півтора року старанної праці жандармів завершуються врешті таким документом: "10.Х.1912 р. Цілком секретно, нагально. З посланцем. Приставу Старокиївської дільниці... подати мені до 11 год. ранку завтрачного дня цілком точні відомості про те, хто в цей час належить до старшин Київського Українського Клубу... Правитель канцелярії Київського губернатора".

11 жовтня пристав власноручно подає список з іменами М.В. Лисенка, М.М. Данька, В.Д. Бублика, О.П. Косач, М.С. Синицького, Л.О. Яновської, П.М. Галагана, Д.В. Антоновича, Л.М. Черняхівської, П.М. Доманицького, Северина Паньківського.

В "Справі №. 180-а" збереглася чернетка протоколу засідання Присутствия з численними "правками", з яких видно, як нагнітаються пункти звинувачення. Особливо підкреслено, ѹо "...у протоколах (клубу) зустрічаються вказівки на необхідність ідейного виховання дітей, і з цією метою створена окрема дитяча комісія".

Текст написано однією рукою, правки -- іншою. Якби ж дізнатись, чиї автографи, хто запропонував резолюцію, "...що через обставини Справи Рада Старійшин Зібрання обвинувачується у поширюваннї творів, образливих для гідності Його Імператорської Величності і в поширюваннї друком явно брехливих відомостей про діяльність уряду, тобто у злочинах -- 13 -- передбачених ст. 103 Крим. Код. 1908 р. і п.п. 3 і 4 ст. 1034 кодексу про товариства, Присутствіє вирішue зареестроване Київською Губерніяльною Канцелярією у справах товариств 19 березня 1908 р. Київське Українське Громадське зібрання ЗАКРИТИ НАЗАВЖДИ і цю Справу передати прокуророві окружного суду з метою піднесення КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ проти винуватців".

Мабуть не до кінця була об'єктивною Олена Пчілка, заперечуючи зв'язок між закриттям Українського Клубу і смертю Миколи Віталійовича Лисенка ("Рідний край", №. 16-17, 1913, ст. 32). Спокій, витримка, почуття гумору і впевненість у кінцевій перемозі української справи не зрадили Лисенкові доостанку. Але уявімо собі 70-річну, тяжко хвору на серце люди-

ну, що не мала ніколи відпочинку від роботи і повсяк-часної боротьби, -- уявімо його в ту гірку хвилину "1912 року, жовтня 17 дня", яким позначено один з останніх його рукописів: "Я, *нижчепідписаний предсідник Старійшин Українського Клубу, Микола Віталійович Лисенко, даю цю розписку в тому, що пропозиція (а треба "пріпіс") Київського Поліцаймайстра, датована 15 вересня цього року за №. 16884, про те, що Київське Губерніяльне Присутство у справах товариства на своєму засіданні 11 жовтня вирішило закрити назавжди Український Клуб мені повідомлена.*

М. Лисенко."

"Подписку отбирал..." -- далі штамп "Околоточний надзвирател" і підпис... Так! "Підписку відбирав" ОКОЛОТОЧНИЙ НАДЗИРАТЕЛЬ, справи котрого здебільшого обмежувались наведенням порядку по шинках, наглядом за благопристойністю і тишею в околотку...

Пишучи наведену розписку, Микола Віталійович без сумніву знов уже про "кримінальну відповіальність". Отже попереду чекав політичний процес. Тож треба було гідно завершити роботу Українського Клубу, вивести на шлях "Родину", а там уже... продовжувати боротьбу.

Останнє засідання Клубу залишило по собі кілька документів -- яскраві спогади Олени Пчілки, яка щиро намагається підкреслити витримку і оптимізм Лисенка, а проте малює його глибоко враженим; рядок на полях останньої сторінки Лисенкового записника: "19.X. Останнє засідання Українського Клубу. Ліквідаційне засідання!"; і протокол самого засідання. 90 членів на чолі з М.В. Лисенком записують в останній постанові Ради Старійшин: "...віддати майно Громадському зібранню "Родина"..., а гроші передати у фонд будування пам'ятника Т.Г. Шевченкові у Києві". Це були 59 крб. 28 коп. - остання крапля до зібраних раніше Лисенком і Клубом тисяч.

Це не останній крок Лисенка в його піввіковій боротьбі за увічнення пам'яті Т.Г. Шевченка, за відродження національної гідності і самосвідомості рідного народу. Тоді ж, 19.X.1911, горевісний підполковник Леонтьєв пише, що "Родина"... замінить у скорому часі закритий за шкідливий напрямок Український Клуб".

Перше засідання "Родини" відбулося в день похорону Миколи Лисенка. Серед іншого стояло питання про встановлення пам'ятників Т.Г. Шевченку та М.В. Лисенку в Києві.

* *

Звичайно, все викладене вище -- лише одна з спроб узагальнення "нових" матеріалів і давно відомих фактів, що до одного з аспектів громадської роботи Миколи Віталійовича Лисенка. Мабуть, і до всього музичного доробку композитора Лисенка годилось би підходити сьогодні, осягнувши велич Лисенка-Громадянина України, що, до речі, вже намагались зробити наші попередники. Так свого часу д-р Василь Витвицький слушно зазначав, що "створення так зва-

ного національного напрямку української музики не виходило у Лисенка з самих чисто музичних потреб і основ, а в рівній мірі було наслідком його зусиль причинитись своїми силами до розбудови української національної культури". Але ж чи не найважоміше визначення Лисенкового місця в українській історії належить Сергію Єфремову: "Знавці музики, спеціялісти, дадуть нам певне докладну оцінку Лисенка як композитора та художника, вияснять, чим він був серед творців-музик. Але для нас, широкого кола його послідовників, чи не принаднішим, близчим і далеко зрозумілішим буде цей образ вічно молодої душі, що була інтимною Силою українського руху, його вогнем і живим зв'язком, що збирала порізнених в один гурт, і звідси, з центра, оживляла всіх одною думкою".

Чи ж зуміємо ми на новому злеті українського відродження бути гідними цього "геройства, помноженого на цілий вік"; чи знайдемо в собі здатність до самозречення в ім'я України, як це зумів зробити Микола Лисенко?...

Павло Громовченко -- ведучий радіопрограми "Слово" з дружиною Роксаною Скорульською -- директором Музею Миколи Лисенка.

Київ, Україна, 30-го серпня 1992 р.
Фото -- Валентини Родак.

"*A пісня -- це душа. З усіх потреб потреба.
Лиш пісня в серці ширить межі неба.
На крилах сонце сяйво їй лиша --
Чищ глибше пісня, тим ясніш душа.*"

Іван Драч

*Кредитова Спілка "Союз" вважає,
що наша майбутність -- це наші діти!!!*

І саме тому ми збудували майданчик для розваги наших дітей на оселі "Київ" при центрі культури імені св. Володимира в Оквілі. Але, коли йдеться про ваш фінансовий стан -- то Кредитова Спілка "Союз" не думає, що це теж є дитяча гра. Тепер Кредитова Спілка "Союз" має свій відділ також в Ошаві і в Mississauga, при 26 Eglinton Avenue West.

Зaproшуємо відвідати будь-який наш відділ і стати членом родини Кредитової Спілки "Союз"!!!

Члени Кредитової Спілки "Союз" вірять у велике майбутнє української громади!!!

Наши адреси:

2299 Bloor Street West, Toronto	763-5575
2267 Bloor Street West, Toronto	763-5575
406 Bathurst Street, Toronto	363-3994
31 Bloor Street East, Oshawa	432-2161
26 Eglinton Avenue West, Mississauga	568-9890

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО

Ігоря Лисика

The Solid Oak Co.

Kitchen Cabinets -- finished -- unfinished
Oak furniture

848 Simcoe St. South. Unit 2 Oshawa, Ont. L1H 4K8

Tel: 416 - 434-7204 Res: 576-9779

САДУ

*Опала тінь на землю обігріту,
Чоловіки заснули біля хат.
Зелені руки, повні білоквіту,
На теплу ніч розкинув сонний сад.*

*Люблю тебе, глибокий саде мій!
Люблю плодів нестигливе гойдання,
Легку печальність і ясне чекання
Твоїх думок зелених в вітровій.*

*Люблю сердечну землю під тобою,
Лопати, схилені на стовбури твої,
І сизий гній люблю під лободою,
І білих сіл замислені гаї...*

*Мислитель білий!... Ні, ти не могила!
І твої руки не людські хрести,
Бо з князя Ярослава і Данила,
З Хмельницького й Трасила виріс ти.*

*Я чую вже, як думи їхні древні
З твого коріння п'ють твої гілки,
І розвиднється у світі... Недаремно
Моїм народом поросли віки!...*

*Бентежши ти, бо хата твоя -- світ.
Тривожши ти -- життя -- твоя вітчизна,
І, може, тому щедрій ти на цвіт,
І не заснеш в селі моїм допізна...*

*Тисячолітнім серцем, як ввіє сні,
Люблю тебе покірливо і ревно!...
Схилилась Україна недаремно
Чоластими плодами в мої дні...*

1959 р.

У Канадсько-Українській Мистецькій Фундації.

Ярослав Романишин, Ганна Принц (Київ, Україна),
Людмила Макарик, Андрій Пікуш (художник
з Дніпропетровської області), Тетяна Романишин
і Євген Макарик.

Торонто, 24.05.1992 р.
Фото -- Валентини Родак.

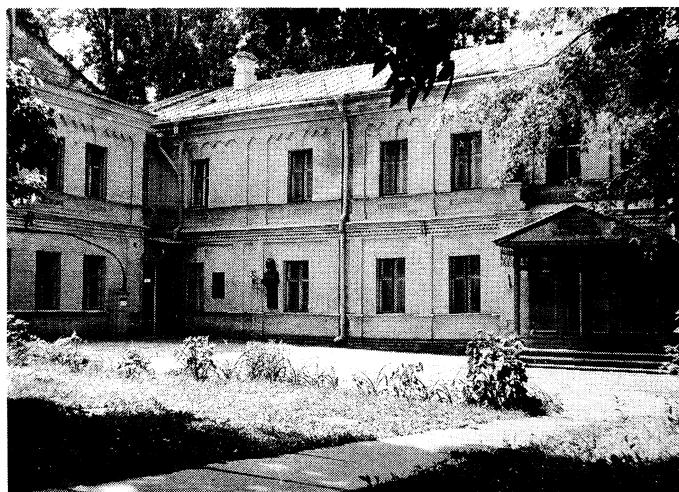
Роксана СКОРУЛЬСЬКА

МУЗЕЙ МИКОЛИ ЛИСЕНКА В КИЄВІ

Трохи осторонь від гамірливого центру столиці України, на вулиці, що носить нині ім'я Панаса Саксаганського, а старіччя тому звалася Маріїнсько-Благовіщинською, відтворено унікальний осередок української культури, українського духу. Саме тут наприкінці XIX ст. оселились (— вже втретє отак — гуртом —) родини Старицьких, Косачів і Лисенків. З трьох будинків відреставровано нині два. Будинок, де мешкали Михайло Старицький, Стешенки та Черняхівські нині якраз відбудовується. Все це об'єднання має назву "Музей видатних діячів української культури". Тут відкрито нині Меморіальний будинок-музей Миколи Лисенка, Літературно-меморіальний музей Лесі Українки, ведеться підготовка до відкриття Меморіалу родини Старицьких та квартири-музею Панаса Саксаганського, що мешкав в одному з сусідніх будинків, і що його також включено в територію Музею видатних діячів.

Це унікальне гніздо українського духу і нині продовжує, здається, проєктувати енергію своїх колишніх господарів на покоління наших сучасників. Ще 1897 р. Осип Маковей писав:

У Києві бути і пісні не чути,
Не бачити нашого батька Миколи, --
Такого гріха я не міг би забути
І не дарував би собі вже ніколи...

Меморіальний будинок-музей М.В. Лисенка в Києві.

Отак і зараз, особливо нині, в рік Лисенкового 150-річчя ідуть і йдуть звідусіль гості до Лисенкового дому.

Свого часу Микола Віталійович винаймав у господаря, свого тезки — лікаря Миколи Гвоздика — другий поверх згаданого будинку. Тут композитор прожив майже 20 років, тут і помер — просто в своєму робочому кабінеті у жовтні 1912 р. Щороку, 6 листопада за теперішнім календарем, збираються на Лисенкові роковини гості, щоб рівно о 1-ій год. 44 хв. засвітити

свічку перед образом св. Миколая. Говорити про те, що звучать в цей час твори М.В. Лисенка, мабуть, не варто, бо музика є душою цього дому і зараз: вона супроводжує всі екскурсії, звучить в усіх 10 залах музею. На першому поверсі розгорнуто широку експозицію, що висвітлює напрочуд багатогранно життя і творчість мистця, а на другому поверсі відвідувач потрапляє у гостину до Миколи Віталійовича — в кабінет, вітальню, ідалню, що не просто заповнені меморіальними чи достоту подібними речами, меблями, фотографіями, але де, здається, все ще луняють голоси і кроки колишніх господарів і гостей... Тут — в Меморіалі — звучать духовні і фортепіянні твори, а затримавшись у просвітленій вітальні, можна послухати давні платівки фірми "Екстрафон", на яких записано голос 19-річної Олени Петляш, якій акомпанює сам Микола Лисенко.

Лише 12 років існує Музей Лисенка в Києві, — порівняйте цю гірку для України цифру з довгими десятиліттями існування повсюдних донедавна музеїв Леніна та його численних соратників...

Лишається тільки Богу дякувати, що за десятиліття революцій, громадянських і світових воєн, репресій та занепадів будь-якого інтересу до власної культури Україна не розгубила спадок свого великого сина і громадянина. Вже близько 10000 експонатів зібрано працівниками музею. Основу фондової колекції становить родинна збірка передана сином композитора — Остапом Миколайовичем для фундації Кабінету-музею М.В. Лисенка при Київській державній консерваторії, а відтак, з усією збіркою Кабінету-музею перейшла знову в Лисенкову хату. Повернулись на свої місця речі, фотографії, рукописи творів, які лягали на нотні рядки саме в цьому кабінеті, за цим столом. Повернувся Лисенків "Блютнер". Народні інструменти, прибрані рушниками, знову прикрасили стіни так, як це тішило колись господаря. І щодня, коли відчиняються двері у вітальню, мимоволі хочеш привітатись до знаменитого портрета Миколи Віталійовича, писаного у 1903 р. Йосипом Куриласом. Цей портрет у видатній різблений рамі, що є першим символом єднання Західної і Східної України, Лисенко вважав найдорожчим дарунком галичан до свого ювілею. За спогадами — він власноручно повісив той дорогий дарунок у простінку вітальні, трохи несиметрично, як свідчать давні фотографії. І коли настав час тому портретові повернулись на своє місце, вдалося його так точно визначити, що гвіздок, пройшовши новітній шар тиньку, потрапив у давнє гніздо. То ніби було повернення духу, ніби освячення відродженої Лисенкової оселі. А відтак поволі почали повернатись мистецькі зібрання, і гості, як колись, ідуть і йдуть "до Лисенка" з усієї України. І несусь — хто по крапельці, а хто часом і цілими теками,

в'язанками давні і сьогодні видання, спогади, афіші, фотографії, -- і то не самого лише Миколи Віталійовича чи його близьких, -- бо вже давно Музей Миколи Лисенка в Києві сприймають люди, як початок музею музичної культури цілої України.

Відродився чотири роки тому, а від 150-річчя Миколи Віталійовича розпочав щомісячні засідання в його домі Літературно-мистецький клуб "Родина", ведеться на його засіданнях про Лисенкових друзів, учнів, продовжувачів його справи не лише на мис-

тецькій ниві, але й на терені боротьби за незалежну Україну, -- про яке б покоління не йшлося. Бо то є Лисенків шлях: шлях людини, що була все свідоме життя "інтимною силою українського руху". Саме цей вислів Сергія Єфремова побачать кияни незабаром на афішах виставки, яку готує Музей до 80-ої річниці смерті М.В. Лисенка, -- виставки, що репрезентує святкування 150-річчя батька української музики "по всіх Українах".

У вітальні Меморіального будинку-музею М.В. Лисенка.

Стоять між присутніми: 1-ий справа -- Віталій Лисенко (правнук композитора),
3-ий справа -- Павло Громовенко.

Сидять: 1-а справа -- Оксана Родак (Торонто, Канада),
2-а справа -- Роксана Скорульська (директор Музею),
2-ий зліва -- бандурист Володимир Горбатюк.

Київ, Україна, 1991 р.

"Треба нам об'єднатися в цей тяжкий час,
разом нести знання, слово і пісню людям."

* *

"Хто не любить і не поважає культури інших народів,
той і своєї національної культури не любитиме і не
знатиме."

* *

"Фолклор -- це саме життя."

Микола ЛИСЕНКО

"БАНДУРИСТЕ, ОРЛЕ СИЗИЙ!"

Сергій Васильович Баштан -- учень В. А. Кабачка, заслужений артист України, професор Київської державної консерваторії ім. П. Чайковського.

Про Володимира Андрійовича Кабачка можна було б багато хорошого розповісти, написати і посправжньому розкрити його важкий шлях як музиканта, педагога, диригента лише у великій дослідницькій праці. Бо це людина справді неординарна.

І життя в нього було дуже складне, що кидало ним як заманеться і, частіше, суворо, жорстоко. Пройшовши через голоту страшних мук, страждань і випробувань, він не заломився, не упав духом, а всі визначені йому долею роки, які ще залишились, віддав розвиткові кобзарського мистецтва, відродженню пісні і пробудженню духу свого народу.

Володимир Андрійович Кабачок народився 15 липня 1892 року в селі Петрівцях, Миргородського району на Полтавщині в бідній селянській родині. Мати все життя служила в наймах, батька він не пам'ятає.

Босоноге дитинство Володимира Кабачка пройшло в рідному селі. Слід відзначити, що саме у родинному оточенні прокинувся у Володі потяг до музики та співів. Мальовниче село Петрівці на Полтавщині було дуже багате на фольклор, де йому приходилося слухати народні пісні, щедрівки, колядки, ігри, а інколи щастливо послухати і народніх кобзарів -- бандуристів, які співали історичні думи та пісні. Все це захоплювало його змалку і прищепило йому любов до національної культури, до народної пісні, яку він все життя пропагував, за що й страждав.

Володя був музично обдарований хлопчик, і в сім років його прийняли до Полтавського архиєрейського хору (тут хлопчики-хористи були на повному утриманні).

Пізніше Володя був вихованцем 36-го піхотного Орловського полку.

Під час навчання у Полтавському музичному училищі (1907-1913 рр.) -- у юнака виявилися неабиякі музичні здібності. Він навчався по класі тромбона, а пізніше оволодів грою на ударних інструментах. По закінченню музичного училища у 1913 році Володимир Кабачок поступив до Московської консерваторії ім. П. І. Чайковського по класі контрабаса у відомого професора Олексія Єгоровича Мартинова, а також сумісно навчався по вокалу.

В 1917 році після короткочасового (через хворобу) перебування в армії, В. Кабачок приїхав у своє рідне село Петрівці. Згодом він влаштувався на роботу вчителем співу у Полтаві, керував самодіяльними хоровими колективами. Полтавщина здавна славилась кобзарським мистецтвом, і Володимиру Андрійовичу ще з дитинства полюбилася гра на бандурі. Його вчителем був славетний народний кобзар І. Кучугура-

Кучеренко, а пізніше В. Кабачок спілкувався з віртуозом-бандуристом Гнатом Хоткевичем. Високої майстерності гри на бандурі він досяг самотужки.

Володимир Кабачок був зацікавлений в розвитку кобзарського мистецтва, і у 1925 році організував першу на Україні показову капелю бандуристів у Полтаві. Метою В. Кабачка було узагальнення досвіду і творчого надбання розрізнених кобзарських груп. Консультантом капелі був відомий бандурист, фольклорист, письменник і композитор Гнат Хоткевич, який писав оригінальні твори, аранжировки та обробки народніх пісень для цього колективу.

До репертуару капелі входили історичні пісні та думи, жартівліві пісні й танцювальні мелодії, твори українських сучасних композиторів, а також сuto оркестрові п'єси.

Київська та Полтавська капелі стали мистецькою лябораторією, головним центром кобзарства в Україні, завдяки чому в Республіці народилося чимало професійних та самодіяльних ансамблів і капель бандуристів, які пропагували дорогоцінні скарби народної творчості.

Гнат Хоткевич і Володимир Кабачок зробили великий внесок у розвиток хорового співу у супроводі бандури, який утверджився в концертній практиці.

Це нове явище кобзарства стало своєрідним продовженням традиційних форм музикування на сучасній професійній основі.

Володимир Кабачок глибоко усвідомив: для подальшого розвитку мистецтва гри на бандурі вкрай необхідно поліпшити справи з інструментарієм. Зокрема -- створення удосконаленої кобзи-бандури. Для Полтавської капелі виготовляв інструменти майстер Григорій Палієвець. Він за вказівками В. Кабачка і удосконалював Харківський тип бандури. Це сприяло зростанню виконавської майстерності гри на цьому інструменті.

Активна творча діяльність Володимира Кабачка раптово перервалася в 1934 році безпідставним арештом. Через декілька місяців його звільнили, але вже не зміг працювати в капелі.

Він зазнав переслідувань та цікувань з боку властей за свою творчу діяльність і був змушений виїхати до Ленінграду. Там він влаштувався на роботу в театр ім. М. Горького артистом-оркестрантом. Паралельно організував та керував самодіяльною українською хоровою капелею при "Експортлісі". Тут працювало багато вихідців з України, це дало можливість організувати капелю бандуристів.

І от 1937 рік, коли на Україні прокотилася навала терору, повальні арешти, багато забрали талановитих бандуристів-співаків. Не минуло це лихо і Володимира Андрійовича Кабачка. В цьому ж році в Ленінграді його вдруге заарештували і вислали на лісорозробки

Колими. З розповіді бандуриста Данила Кравченка з Борисполя, якого заарештували під час гастролей по Росії в Свердловську, довідуюється про його зустріч на засланні з Володимиром Кабачком. Після всіх митарств Данила Кравченка перевезли до інвалідного табору на 23-й кілометр від Магадану...

Він згадує: "І кого я там зустрів? Нашого славного бандуриста, диригента, музику Володимира Андрійовича Кабачка. Який я не був хилич, а підскочив з радості. І одразу його швиденько знайшов і ухопив у обійми. І так ми глянули один на одного мовчазно, і тільки очі казали: що воно тепер на світі діється..."

Кабачок мав вигляд жахіття... На голові ні волосини, вуса довгі білі, а в роті ні одного зуба... Про все це подбали в ГПУ... І жував він яснами та ще й хвалився, що в нього ясна наче зі сталі". (Див. Улас Самчук "Живі струни", ст. 128, 129, Детройт, 1976 р.).

Син В. А. Кабачка, Микола Володимирович - відомий талановитий режисер, пише в своїх спогадах про батька: "В серпневу ніч, тільки що ми заснули після хвилюючого обміну враженнями від перегляду в кінохроніці на Невському "Іспанського щоденника", як нас збудив з білою чуприною військовий. З пів-години він перевертав наші лахи, потім оголосив, що татко заарештований... і повів батька в невідомість.

Тільки взимку мені пощастило розшукати його в недоброї пам'яті "Крестах". Відбулося страшне побачення. У вузькій довгій кімнаті, розділений впродовж подвійними ґратами, між якими походжав наглядач, повно знервованих людей, які галасували і плакали за ґратами і сіткою. Пробившись через натовп, розшукав і побачив таткове змарніле змучене лице. Очі повні сліз... Ні про причини арешту, ні про суд він сказати нічого не зміг. Не стільки почув, скільки здогадався -- батька чекає етап, куди -- невідомо".

Вже пізніше, після повернення Кабачка з Колими, близькі дізналися про його страждання і муки. Перший табір йому випав пересильний -- так званий Маріїнський. Там всьому Ленінградському етапу було оголошено присуд трійки УНКВС -- по десять років на кожного. Потім товарні вагони, баржі, смердючі тюрми, виснажлива робота на драгах при здобуванні золота. Та доля виявила йому милість. Один із чекістів, який проводив "актировку" (списування за межі табору безнадійно хворих) виявився в полтавському минулому учнем Володимира Кабачка. Тільки чудом можна назвати те, що Володимиру Андрійовичу в 1943 році пощастило добрatisя з Колими до Ташкенту.

Велику роль у подальшій долі Володимира Кабачка в Ташкенті відіграли Левко Миколаєвич Ревуцький та його учень А. О. Коломієць і диригент П. А. Сук, а також його землячка О. Т. Решетник -- артистка театру ім. І. Франка. Левко Ревуцький допоміг влаштувати В. Кабачка на роботу. Він керував хоровим ансамблем жінок офіцерів будинку Радянської армії.

Після звільнення міста Києва від фашистських загарбників В. Кабачок приїхав до столиці України в 1944 році. Його тоді ж запросили солістом та керів-

Володимир Кабачок.

ником оркестрової групи народніх інструментів Державного українського народного хору під орудою Григорія Версьовки. Згодом він став викладати бандуру в музичному училищі, а пізніше в консерваторії. Новий етап в розвитку кобзарського виконавства нерозривно пов'язаний з професійним навчанням у системі музичної освіти. Першими викладачами і фундаторами по-справжньому фахового кобзарського виконавства стали відомі бандуристи Г. Хоткевич і В. Кабачок. Вони спілкувалися з народніми кобзарями, у яких багато чому навчилися. Це спілкування мало творчий характер і поєднувало два закономірних напрямки: фольклорний і академічний.

Володимир Андрійович -- це великий знавець народної пісні, народніх дум, досконало володіє секретами кобзарського виконавства. Його заняття були глибоко професійними за змістом і формою. Кожним своїм словом і високомайстерною грою на бандурі, він прищеплював любов до музичного мистецтва, стимулював творчу ініціативу та фантазію студента. Великою заслugoю В. Кабачка є те, що він пілдно працював над розвитком традиційного народного інструментального виконавства, добивався того, щоб бандура була не тільки акомпанюючим інструментом, а й сольним, концертним. Для цього Володимир Андрійович почав створювати репертуар для бан-

дури. В той час не було ні якої художньої, ні методичної літератури. Йому довелося самому робити аранжировки народніх пісень та перекладати різноманітні твори для бандури.

Володимир Кабачок постійно підкresлював, що збагачення і урізноманітнення репертуару -- головна передумова розвитку музиканта-виконавця, зростання його культурного рівня. Але, насамперед, це передумова розвитку й національної культури, яка не заперечує своїх традицій, рухається вперед. Володимир Андрійович виховав цілу плеяду бандуристів, які зараз виступають на естраді, займаються науковою і викладацькою роботою.

Його вихованцями є славнозвісне тріо бандуристок лавреатів Міжнародного конкурсу В. Третякової, Н. Павленко та Т. Поліщук. З тріо пішла Т. Поліщук, місце її заступила учениця В. А. Кабачка Н. Москвіна. До речі, це тріо бандуристок було одним з перших колективів, який одержав міжнародне визнання, нині -- це тріо -- народні артисти України. Слід нагадати, що приклад дівчат наслідували інші вихованці В. Кабачка. Це -- Н. Бут, Ю. Коваль і Г. Єременко, які здобули звання лавреатів Всесоюзного конкурсу естради. Л. Лисаківська, Є. Пилипенко та В. Пархоменко -- лавреати Міжнародного конкурсу, народні артисти України. Ніна Писаренко -- народня артистка України, лавреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка, в складі тріо, а також відомі бандуристи А. Маціяка, А. Грицай, В. Лапшин та інші.

Багато років В. Кабачок працював над "Школою гри на бандурі". Тяжка хвороба прикувала його до ліжка. Він не зміг закінчити праці, і тому звернувся до відомого композитора і теоретика Є. Юцевича, який разом з ним допрацював цю методичну розробку.

"Школа гри на бандурі" В. Кабачка та Є. Юцевича, яка вийшла друком в 1958 році, є справді вдала спроба

систематизувати основний комплекс завдань, пов'язаний з вихованням бандуриста-співака. Цей підручник безперечно відіграв величезну роль в розвитку професійного і самодіяльного кобзарського мистецтва.

Велику любов і популярність завоював Володимир Андрійович серед численних слухачів. Він мав чудовий голос, який неподільно зживався з бандурою. Інструмент в його руках звучав виразно, технічно, чітко, бездоганно. Його виконавському стилеві притаманні імпровізаційність та народня манера в передачі змісту дум і народніх пісень.

Виконання деяких творів ("Сирітка", "Ой по горі, по горі" та інші), що їх виконував В. Кабачок з Державним Українським народнім хором, набувало великої виразності, експресії, наближалося до драматичних сцен.

19 червня 1957 року Володимира Кабачка не стало.

15 липня 1992 року виповнюється сторіччя від дня народження В. А. Кабачка, його пам'ять увічнена: експозицією Полтавського народного музею "Музична Полтавщина", де значне місце відведено матеріям про бандуристів України, зокрема про В. А. Кабачка. На батьківщині Володимира Андрійовича в селі Петрівці, Миргородського району, в сільському музеї оформлено стенд, присвячений діяльності митця. Написано спогади про видатного кобзаря В. Кабачка "Бандуристе, орле сизий", упорядники С. Баштан та музикознавець Лідія Івахненко.

Так, Володимир Кабачок зробив справді неоцінимий внесок у розвиток кобзарського мистецтва в Україні. Він виховав цілу когорту музикантів, які продовжують його справу. Велика шана і любов Вам, наша Батьку, від Ваших учнів і бандуристів України.

Світла пам'ять про Вас, як прекрасну людину і великого музиканта -- живе вічно в наших серцях.

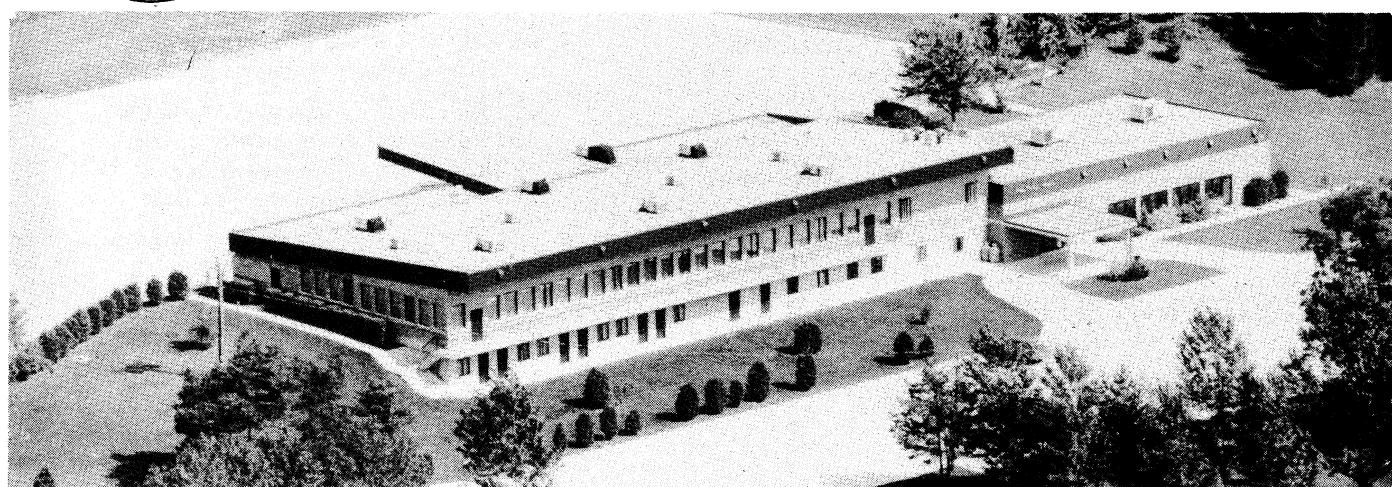

"UKRAINA" VACATION RESORT INC. "УКРАЇНА" ВІДПОЧИНКОВА ОСЕЛЯ

Resort:

R. R. 1 (Gore Road), Dorchester, Ont., Canada N0L 1G0

Tel: (519) 659-2963

П'ЯТЬ ЛИСТКІВ ІЗ ГУЛАГ-ВИРІЮ

Відомо, що українська діаспора існує не тільки на Заході, а їх й на "неісходимому" Сході -- говоримо наразі не про хліборобське українське переселенство, яке освоювало землі від саратовського Надволжя аж ген до Зеленого Клину майже над Тихим океаном чи про вісімсотисічний "відхожий промисел" українських нафто- і газодобувників на Тюменщині, а про ту невільничу діаспору, що видобувала вугілля на Воркуті й у Караганді, золото на Колімі й у Якутії, рубала ліс на Уралі й у Сибіру, прокладала залізниці на БАМ-і й у Заполяр'ї і тисячами тисяч лягла в ту холодну мерзлоту, де панував режим антилюдської мерзоти.

І творилася в тій в'язнично-табірно-засланській діаспорі Сходу література (і фольклор), що тільки тепер, власне, почала оприлюднюватися друком. Створене там ніколи впovні не віднайдеться, бо зберігалося воно переважно в пам'яті, а пам'ять людська ще й як тлінна (хоч і зафіксована на папері, ледве чи менш тлінна, всупереч оманливому вислову про те, що "рукописи не горять"), та все таки чимало ще вартісних буде явлено відкриттів, в усякому разі цікавих поетичних або просто людських документів-свідчень із тієї вселенської тоталітарної доби.

Про кілька таких листків з гулаг-вирію, досі не опублікованих, і йдеться нині -- декотрі з них підписані, декотрі поки що перебувають "у пошуках автора". Вірша "Хай не твое, Вітчизно..." взято з добірки поезій 50-х років в'язня Тайшетських таборів у Східному Сибіру. Вірш "Етап до Сибіру" постав в Уфі у пересильній тюрмі, по дорозі до Азії. Автор був ув'язнений 1948 року в Празі, відомо, що й пізніше він писав вірші; присвячено їх молоденській студентці, тоді "новобранцеві" гулагу, яка тепер стала відомим ученим-математиком доктором наук. Олександр Григоренко (1938-1962) навчався в Київському університеті, відбув кілька років у Мордовських таборах, після повернення до рідного краю втопився у Дніпрі за нез'ясованих обставин. Юрій Литвин (1934-1984) -- відомий правозахисник, автор нещадно-викривного поетичного циклу "Трагическая галлерей", написаного російською мовою, писав і по-українському. Ростислав Доценко (нар. 1931 р.) -- після понад десятирічного табірного відрядження спромігся видати -- попри начальські зіплені зуби -- кільканадцять перекладних книжок з англомовних літератур.

Один з цих п'ятьох.

**ЧИТАЙТЕ "МОЛОДУ УКРАЇНУ"
i
ПОШИРЮЙТЕ ЦЕЙ ЖУРНАЛ
МІЖ
СВОЇМИ РІДНИМИ
i
ЗНАЙОМИМИ!**

Автор невідомий

* * *

*Хай не твое, Вітчизно, небо голубе
Мене в останній путь проводить,
Я все одно -- прийду із мертвих до тебе,
Прийду, Вкраїно, я в твій час свободи.
Я повернусь. Я неодмінно повернуся.
Я крізь кору земну пройду,
Пройду простори!
І в час весни, коли осяють ясні зорі,
Устами тлінними до ніг твоїх торкнуся!*

*Тайшетська траса,
50-ти pp.*

Автор невідомий

ЕТАП ДО СИБІРУ

H. від Ореста

*Морози. Азія. I сніговій,
I безконечний шлях.
Навкруг пустеля дико скаженіє,
Йдуть в'язні у рядах.*

*Ta перед вірністю хвилина блідне --
Хай каторга й Сибір,
Завжди ти в серці, земле рідна,
I спалах ясних зір.*

*Я не один в ці дні криваві й сірі,
Десь друзі хоругов,
Тобі життя, мій краю, моя віра,
Надія і любов.*

*O, не забуду я, що в цю годину
Зі мною разом ишла
Моєї скореної Батьківщини
Нескорена дочка.*

Уфа, січень 1949 р.

Олександр ГРИГОРЕНКО

ГЛИБІНЬ ДУШІ

*Глибінь душі -- жагуча таємниця
i вічного оновлення краса,
свічадо чар, в яке не надивиться,
манливий легіт, сріберна роса.*

*Глибінь душі -- це сяйво діядеми,
всесвітній вихор, юності розлив,
незнаних барв невиткані поеми,
неспокій ще не вимовлених див.*

*Глибінь душі -- невтілене майбутнє,
нестримне щось, жагуче, осяйне.
Глибінь душі -- чаклунство всюдисутнє,
бентежне, незагненне, надземне.*

*Глибінь душі -- химерні хвилювання
придешніх і майбутніх поколінь.
I навіть все збагнуши, в мить останню,
ми не збагнем химерну цю глибінь.*

CANADA'S FIREARMS AMNESTY

November 1 to 30, 1992

Think gun safety. Make it count.

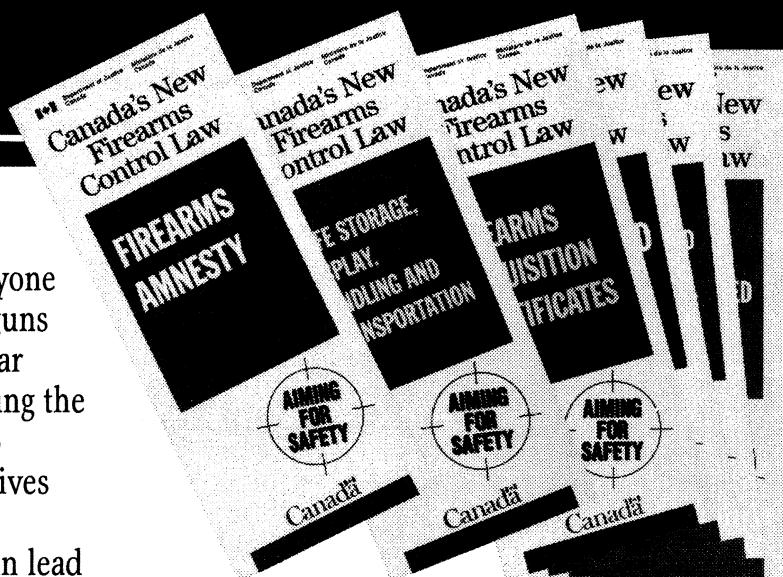
The new firearms control law gives everyone the chance to turn in unwanted or illegal guns and register restricted weapons without fear of prosecution for possession offences during the amnesty. The amnesty means you can also dispose of any prohibited weapons, explosives or ammunition.

Too often, forgotten or neglected guns can lead to a tragedy.

The amnesty is an ideal opportunity to get rid of weapons you no longer want.

Taking advantage of the amnesty is easy. Simply unload the gun and turn it over to your local police. If there is the slightest risk or if you have any questions, call your local police.

Make it happen for the safety of you and your family.

**AIMING
FOR
SAFETY**

Find out more about the Firearms Acquisition Certificate, safe storage, restricted and prohibited weapons or other parts of the firearms law that concern you. Ask your local police for brochures.

Department of Justice
Canada

Ministère de la Justice
Canada

Canadä

Ростислав ДОЦЕНКО

*Київ -- з відстані десяти років
і десяти тисяч кілометрів*

Говорить Київ!

*Смуглявий голос літньої киянки
Простору і часу прорвав туман,
Картини в пам'яті збурились танком
І серце туга опекла німа.*

Говорить Київ!

*Мені -- я знаю -- голос цей далекий:
По-суті ворог ним труйть ефір,
А все ж здалось, немов у спеку
В пустелі озерце добавчив зір.*

Говорить Київ!

*Hi! Він мовчить ще! Та слова промінні --
То проліски. За ними йде весна,
Коли постане Київ український
І вільний, дужий голос пролуна:*

ГОВОРИТЬ КИЇВ!

*Кін. 50-х -- поч. 60-х рр.,
Далекий Схід -- Мордовія.*

Юрій ЛІТВИН

МОРЕ

Присвячую Р. Доценкові

*Море бунтує
Дико сміється море
Море сьогодні п'яне
Неначе завтрашній день
Стою з розхристаною душою
Біля піdnіжжя скель
Море сказилось
Море не хоче тиші
Море -- холодний пожар
Я п'ю холодну музику хвиль
Я плачу сонячним променем
Я благаю в сонця весни
Море не хоче тиші
Море хиже від бур
Море пристрастю дишє
Б'є мене в груди своїми грудьми
Я падаю знесилений у прірву часу
Я падаю голубою дугою
Скелі скеляться в хмарі
Хмари погрожують скелям
Бліскавки крешуть граніт --*

іскри

*Падають в море іскри
іскри моїх жадань
іскри моїх надій
Чайка мов мати плаче*

*Море бурунами грає
А на душі -- так багато слів
Падають в море іскри
Очі благають неба
Падають в море іскри --
Іскри моєї душі.*

Мордовія, поч. 60-х рр.

Михайло ПРОНЧЕНКО

І ДЕ НАС НЕ БУЛО...

*I де нас не було -- i в Котласі, i в Тигді,
I за Байкалом теж, i в хурах Колими, --
Скрізь наші сльози, наче роси, стигли
I в вічній мерзлоті складали душі ми.*

*I в Магадані, в Соловках далеких,
Де сніг, як бите скло, холодний і сумний,
Де в серці туга, мов задуха спеки,
I блиск полярний, хмурий і німий.*

*На всіх шляхах, на всіх дорогах дальних, --
Кістки розсіяні без сповіді й хреста,
I тільки вітер синій і печальний
Тужить, мов мати з криком на устах.*

*Лежать вони, де звірі і руїни,
А навкруги -- ліси сумують, як моря,
I тільки пісня -- пісня України
На кості часто ляже, як зоря.*

*To пісня тих, що ще лопату можуть
Тримати в руках і тачку гнати в хід,
I дивляться ті очі в далину, де рожі
Виводить, мов різьбар, далекий небозівід.*

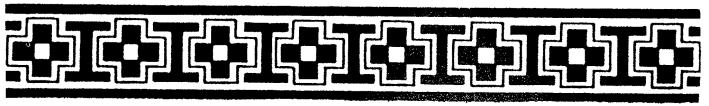
*I дивляться, і бачать -- рідну Україну,
I золото степів, і діток дорогих, --
I Дніпр тече, і пісня солов'їна
Цвітінням обсипає поле й береги.*

*I серце рветься, і холонуть руки.
I мити -- і вже не встане. Не чекай!
A десь далеко -- точать матір муки,
Дружина, діти і трагічний край.*

*I в серці туга, мов задуха спеки,
I блиск полярний -- хмурий і німий.
Скрізь ми були -- i в Соловках далеких,
Де сніг, як бите скло, холодний і німий.*

Україна

Михайло Пронченко -- визначний український поет, довголітній в'язень російських комуністичних тюрем та концтаборів. Народився 1902 року в с. Апостолове на Дніпропетровщині. Михайла Пронченка розстріляли німецькі окупанти в Кривому Розі в квітні 1942 р.

Федір ПОГРЕБЕННИК

"ПОСВЯТА ШАНОВНОМУ БАНДУРИСТОВІ ГНАТУ ГАЛАЙДІ"

У той період, коли на Україні піднялася нова хвиля революційної боротьби за національне визволення з-під царської кормиги, зазвучав мужній голос письменника Гната Хоткевича -- учасника українських підпільних гуртків, а 1905 р. -- учасника барикадних боїв Харкова, пізніше -- політичного емігранта. Але не лише своїм чесним словом служив він народній справі, а й... бандурую, виступаючи організатором кобзарської справи на Україні, майстром-віртуозом гри на бандурі, прекрасним виконавцем народних пісень.

Емігруючи з Наддніпрянщини в Галичину, цей мистець взяв зі собою й вірну подругу -- бандуру, яка принесла йому визнання і на Слобожанщині, де він почав виступати в кінці 90-х років, і на Київщині, гостюючи з хором М. Лисенка як соліст-бандурист, і в Галичині та на Буковині.

Як самобутнє, феноменальне явище Г. Хоткевич-бандурист (на сцені він виступав під псевдонімом Гнат Галайда) викликав захоплення багатьох діячів української культури: Х. Алчевської, М. Лисенка, І. Франка, О. Кобилянської, С. Людкевича та інших, які залишили захоплені відгуки про його непересічний талант музиканта-виконавця.

Окремі поети, ще на зорі виходу письменника на театральну сцену, присвятили йому вірші. Серед таких мистців, яких Г. Хоткевич полонив своєю грою, був і поет Василь Залізняк. На жаль, біографічні дані про нього, як і відомості про творчість цього поета, надто скрупі. Відомо лише, що це псевдонім, кого саме -- не знаємо (у "Словнику українських псевдонімів" О. І. Дяя це ім'я не зафіковане). Як писав О. Коваленко у преамбулі до збірки віршів Василя Залізняка, вміщеної в антології "Українська музза" (Київ, 1909), "без сумніву, автор має поетичний хист і досить легко володіє літературною формою; змістом і складом його поезії свідчать про те, що на нього мали вплив Шевченко і російські поети: Некрасов і Нікітін, особливо останній...".

Василь Залізняк походить з Наддніпрянської України. Як поет дебютував циклом віршів 1897 р. у Львівському журналі "Зоря" (№ 15, 18). Згодом друкувався в "Літературно-науковому віснику", антологіях "Акорди" (1903), вірші "Перезва", "Моя вітчизна", "Розвага". У альманасі "Українська музза" були надруковані поезії "Ніч", "Мій край", "Чиє?", "Дивний край", "Страшне створіння", "До бандури", "Колисанка" та інших.

Патріотичні мотиви в творчості Василя Залізняка поєднуються з ліричними, медитаційно-елегійні роздуми переплітаються із соціальними, пройнятими ширим співчуттям до скривджених і знедолених.

1901 р. "Літературно-науковий вісник" (том XIII) надрукував цикл віршів Василя Залізняка, який від-

кривався заспівом "До бандури. Посвята шановному бандуристові Гнату Галайді". Автор вірша звертається до бандури (а водночас до Гната Хоткевича) із закликом задзвеніти про долю-недолю народу, надати йому сили й снаги до боротьби за краще майбутнє --

Щоб море захвиліло,
Щоб буя загула,
Щоб лихо заніміло,
Щоб доля розцвіла!

Цікаво, що до публікації цього твору причетний І. Франко, рукою якого на автографі написано "Із поезій В. Залізняка" (відділ рукописів ІЛ АН УРСР, Ф. 3, №. 1858, арк. 118.).

Пройшло два роки - і той же І. Франко в упорядкованій ним антології "Акорди" вмістив вірш Г. Хоткевича "Український бандурист". Це -- один з небагатьох поетичних творів письменника, який, як відомо, виступав головно в жанрі прози й драматургії. Вірш пройнятий співчуттям до тяжкої долі невидющого й убогого співака-бандуриста, який бродить по Україні в супроводі малого хлопчика-поводиря, розраджуючи серця своїх слухачів побожними псалмами:

Із двора у двір заходить,
На бандуру виграва,
А під звуки струн то псалму,
To про Лазаря співа.

Група жителів села Деркачів. Сидять кобзар "дядько Павло" і Гнат Хоткевич. Фото 90-их років XIX ст.

Але й кобзар-бандурист не всі пісні знає. Затерлися в його пам'яті пісні про Підкову та Сомка, про Хмельницького і Дорошенка. Г. Хоткевич прагнув своїм віршем наголосити, що в умовах царату, який здійснював політику національного поневолення українського народу, забувався переслідуваній офіційними властями геройчний козацький епос. Замість історичних дум та пісень кобзар пропонує заграти

Про Хому та про Ярему
Ta хіба Сковороди?

У відповідь чуються слова, сповнені болю і жалю:

Грай, що хоч, бо й те ізгине
Гей, ізгине, як туман!
Грай, ліричне невидючий!
Грай, останній з Могікан!

Зауважую, що Г. Хоткевич робив все, що міг для збереження і розвитку мистецтва кобзарів, бандуристів і лірників. Завдяки його заходам 1898 р. в Харкові на археологічному з'їзді відбувся об'єднаний концерт кобзарів. Він першим почав систематично вивчати творчість бандуристів, написав підручник гри на бандурі, створив для цього інструменту багато музичних творів. Він був живим носієм кобзарського фольклору, поєднавши в своїй діяльності теоретично-дослідницький і музично-виконавський аспекти.

Науково-творча й виконавська діяльність Г. Хоткевича в цій ділянці нашої культури ще чекає на свого дослідника.

Київ

Гнат ХОТКЕВИЧ

УКРАЇНСЬКИЙ БАНДУРИСТ

Невидючий і убогий,
З бідним гратом за плечем,
Він чуває положливо
За малим проводиром.

Із двора у двір заходить,
На бандурі виграва,
А під звуки струн то псальму,
To про Лазаря співа.

"А зараз мені, кобзарю,
Про Підкову та Сомка,
Про Хмеля, про Дорошенка,
Ще й про грізного Сірка."

"Ні, не знаю! Може грати
Попадіної біди,
Про Хому та про Ярему,
Ta хіба Сковороди?

"Як Чичіточка ходила
Гостювати до затів?
Чи Міщанки, чи Дворянки?
Сих, так я б тобі зумів."

Грай, що хоч, бо й те ізгине
Гей, ізгине, як туман!
Грай, ліричне невидючий!
Грай, останній з Могікан!

"ВИСТАВА РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДРАМИ" ЗА ЗАПРОШЕННЯМИ...

Більшість з тих творів українських письменників, що їх забороняла царська цензура, з'являлися в Галичині, де цензурні умови були інакшими, набагато поблажливішими. Але монархія є монархія, навіть коли вона конституційна. Скажімо, драма Г. Хоткевича "Лихоліття. Хроніка початку ХХ ст. в 5-ти діях", написана й видана в Галичині по живих слідах революційних подій в Росії, не могла бути поставлена на сцені театру товариства "Руська бесіда". Їй був даний дозвіл на одноразову виставу -- і то не для всіх, але лише для спеціально запрошеної публіки -- у присутності жандарма. Представники офіційної влади Львова боялися "ексцесів".

Де ж відбулася ця унікальна вистава? Львівська газета "Діло" в номері за 12 березня 1909 р. під рубрикою "Вистава революційної драми" сповістила читачів: "В неділю, дня 14 цього місяця відбудеться в залі друкарів при вул. Пекарській, ч. 18 у Львові аматорська вистава "Лихоліття", драма в 5 діях із сучасної російської революції, Гната Хоткевича. Вистава відбудеться на підставі параграфу другого Закону о зборах за запрошеннями. Початок о 7 1/2 години".

Вистава була ентузіастично сприйнята тими глядачами, які зуміли отримати запрошення.

Загалом, драма викликала схвалення літературної критики. Після її виходу з рецензією на цей твір виступив М. Мочульський, який, зокрема, писав: "Твір Хоткевича небуденний і вартий того, щоб прочитати його. Автор брав живу участь у визвольному русі в Росії, власними очима глядів на сцени, які змалював у "Хроніці", огрів ту "Хроніку" огнем свого свободолюбного серця та влив у неї свою власну душу" (газ. "Діло" -- 1907. 23 січня. -- С.1-2).

Пощастило виявити автограф "Лихоліття", в якому є помітка рукою І. Франка (Відділ рукописів ІЛ АН УРСР, Ф. 3, №. 1983) такого змісту: "Відзначена першою премією на конкурсі галицького краєвого виділу 1906 р.".

Цікаво, що Державний драматичний театр ім. М. Заньковецької, що зараз працює у Львові, 1922 р. розпочав свою діяльність п'єсою Г. Хоткевича "Лихоліття".

Згодом для неї, у зв'язку з арештом автора, у 1938 р. настало лихоліття. Вона не ставилася на сцені майже сімдесят років. А твір і сьогодні зберігає свою актуальність, художню вартість.

Дивно, що театр ім. М. Заньковецької досі не спромігся її відновити в своєму репертуарі...

Important Information For Parents

In January 1993, the new Child Tax Benefit begins.

What is it?

The Child Tax Benefit combines the existing Family Allowances and tax credits for children into a new tax free, monthly payment. It also includes a new supplement for low income working families.

The benefit provides more money for children - \$2.1 billion more, over five years - and targets money to those families who need it. In fact, most families will receive more money than they do now.

What are the improvements?

The benefit is fairer and simpler. It is designed with a very important goal in mind - to ensure that the money reaches the families who need it, as quickly as possible.

- The monthly payments are tax free.
- Because benefits are delivered each month, parents no longer

have to wait until the end of the year to claim child tax credits.

- There is no need to make annual applications - benefits are automatically calculated from the tax returns you file each year.
- Benefits can be adjusted quickly when there is a change in your family, such as the birth of a child.

What do I have to do?

Watch your mailbox.

A special information package is being sent to people who currently receive Family Allowances. Please read it carefully. It tells you how the benefit is calculated and how much you will receive if your family qualifies.

If you have not received your information package by the end of November, please call this toll-free number : 1-800-387-1193. (For service in French, 1-800-387-1194).

In January the new monthly benefits will begin.

Please remember to file your 1992 income tax return to continue to qualify for the Child Tax Benefit.

The Brighter Futures Initiative.

As part of the Federal Government's Brighter Futures Initiative, the new Child Tax Benefit is an important step toward providing a brighter future for our children. By working together, we ensure that every Canadian child looks forward to a brighter future.

Government
of Canada

Gouvernement
du Canada

Canada

Микола ВІРНИЙ

З ДЕВ'ЯНОСТОЛІТЯМ ВАС... !

(25 жовтня 1902 р.)

Українці Вашингтону й околиць вшанували визначного вченого Григорія Олександровича Костюка з нагоди 90-тя від дня народження.

Програму зустрічі з достойним Ювіляром, яка відбувалась в залі Свято-Андріївського Собору УПЦ в Сілвер Спрінг, вів Микола Француженко, давній приятель вченого.

Згідно з традицією, відкриваючи зустріч, ведучий попросив до слова пароха Свято-Андріївського Собору. Отець Григорій Подгурець, підкреслюючи заслуги професора Григорія Олександровича Костюка, вказав на виняткову місію, з якою прийшов на світ Божий, з волі Всешишнього обдарованій великою силою слова, визначний літературознавець. Маючи цей дар, він багато писав, відкриваючи і розповсюджуючи в світ правду про свій народ, свою батьківщину.

Отець Подгурець побажав видатному вченому доброго здоров'я і дальшої праці на улюбленій ниві.

Словами вдячності, пошани і великої любові почали ми від сина Григорія Олександровича, астрофізика д-ра Теодора Костюка.

За його словами, тато особистим прикладом, навчив його любити працю, людей і батьківщину Україну.

Коли я був малим, зазначив науковець "не світу цього", мені здавалось, що тато завжди працює, завжди у нього якісь люди, завжди мене бере на різні конференції, літературні вечори... Ішли роки. І ось з 60-ми роками, коли до батька почали приїжджати люди, вчені, навіть з України, син відчув ту пошану, з якою ставляться до батька люди, зокрема науковці.

Мій батько, підкреслив астрофізик, ніколи не забув свого коріння, не забув своїх людей, своє село, ні землю, яка була його батьківщиною. І вся його праця, всі його труди були, щоб зберегти культуру цього народу, цієї країни.

Про пошану до батька син переконався, коли приїхав до села, де народився тато. День народження святкувало село і Кам'янець-Подільський Інститут. Вони влаштували вечір відзначення 90-тя. Читались доповіді, виступали бандуристи, хор тощо. Привіти передавали люди з усіх міст, де я побував на Україні, зазначив д-р Костюк: з Києва, Харкова, Слов'янська.

Президент Української Вільної Академії Наук в США проф. д-р Михайло Борецький, звертаючись до Ювіляра, зазначив, що дев'ятдесят років життя -- явище шановане в усьому світі. Воно дуже рідкісне, а особливо, коли належить людині, яка має великі заслуги перед своїм народом. Згадуючи його життя, д-р Борецький зупинився на періоді тих жахливих часів перебування на Воркуті. З особливою приємністю говорив про працьовитість вченого, який забез-

печив собі місце, визначне місце, в історії літератури. Завдячує Григорій Олександрович це щонайменше шістьма творам: "Сталінський режим на Україні" -- 1960; "Окайні роки" -- 1978; "Винниченко і його доба" -- 1980; "У світі ідей і образів" -- 1983; "На магістралях доби" -- 1983; "Зустріч і прощання" -- 1987.

За його працю в галузі української літератури, театрального мистецтва та за загальну, як сказано, благодійницьку діяльність Фонд Культури України в Києві нагородив Григорія Олександровича Костюка премією імені Володимира Винниченка за 1990 рік.

Крім того остання праця "Зустріч і прощання", том перший, була нагороджена премією Антоновичів.

Президент УВАН підкреслив також інші заслуги професора Григорія Костюка, зокрема перевезення і забезпечення архівів Винниченка з Франції до Нью-Йорку.

На закінчення свого виступу д-р Михайло Борецький подякував Григорію Костюкові за співпрацю, яку він мав з ним в Українській Вільній Академії Наук.

Повний захоплення і вдячності був виступ пані Ірини Дубко-Филипчак -- члена Американського ПЕН Клубу. Вона є секретарем Управи цього Клубу і привітала Григорія Олександровича від Голови цієї організації, членом якої, до речі, є також і Григорій Олександрович.

Щиро сердечно привітав дійсного члена Наукового Товариства імені Шевченка професора Костюка Голова Вашингтонського осередку праці НТШ доктор Калиневич, який, підкресливши заслуги Ювіляра, побажав йому всякого добра, здоров'я, наснаги до праці та ще багато літ творчого життя!

Ведучий програмою, Микола Француженко, прочитав вірш з нагоди дев'яностоліття, який присвятив Григорію Костюку його приятель поет Олекса Веретенченко: "Ми в юності були не кволі...", а потім згадав ще інші привітання, що прийшли від різних відомих осіб з України, зокрема від міністра Миколи Жулинського. Надіслали привітання і наукові співробітники Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка Академії наук України. Привітала з ювілеєм Григорія громада села Боришковець та філологічний факультет Кам'янець-Подільського педагогічного інституту: "Молимо Бога, аби послав Вам доброго здоров'я і моногая-многая літ на благо відродження духовності України".

Схвилював присутніх на вроцістій зустрічі лист, який розпочинався так: "Вельмишановий Григорій Олександрович! ПІШЕ ВАМ РІДНА ДОЧКА МИКОЛИ ГРИГОРОВИЧА ХВИЛЬОВОГО -- ИРАЇДА.

Мені дуже багато писала про Вас моя тъотя -- Дар'я Антонівна Любарська (Гашенко).

Вона завжди писала, що Ви чудова і дуже розумна людина, що лише завдяки Вам була відроджена літературна спадщина моого батька та й не лише його, а й багатьох наших прозаїків і поетів України ХХ століття".

Не забув свого друга-колегу і академік Юрій Володимирович Шевельов, який звернув увагу на три риси, три вирішальні засади діяльності Ювіляра: "У Ваших літературно-критичних статтях, мені найближчих, розкидано багато важливих спостережень, як у Ваших спогадах -- безліч людських рис і рисочок тих, з ким перетиналися Ваші життєві шляхи, але скрізь і завжди, про що б Ви не писали, є дві дійові особи -- Ви і Ваша доба-вовчиця. Хтось може вважати це за ваду. Не буду тут цього дискутувати. Усі оцінки залежать від вибраної точки зору. Башти з слонової кістки Ви не намірялися творити і не створили. Але це не позбавило Вашої діяльності тих трьох вирішальних зasad, про які тут я говорив -- чесність, послідовність, творчий дух. І коли сьогодні ті страхіття "доби", в якій ми з Вами жили, ніби відходять у минуле (дай Боже), то в цьому є велика Ваша заслуга.

Чекаємо на другу книгу Ваших спогадів і хилимі голови перед великим подвигом Вашого життя й творчості".

Привітала Григорія Олександровича і Рада Спілки письменників України. Привіт підписав Іван Драч, а на другому листку факсу була дописка: Григорію Костюку! Люблю, обнімаю, цілу. Микола Вінграновський. Київ, осінь.

Були й інші привітання...

Ведучий виступив з короткою доповіддю про шановного Ювіляра Григорія Олександровича, і він говорив про найважливіші дати з життя й творчості вченого. Згадав роки навчання в Кам'янець-Подільську, в Києві, Харкові. Говорив дуже поверхово і загально про "Київську добу", "Харківську добу", "добу -- вовчицю" або "окаянні роки".

З кожною добою, з кожним згаданим роком пов'язані великі знайомства, зустрічі й прощання з великими в історії нашого народу людьми, творцями культури, духових вартостей...

Професор Петро Васильович Одарченко привітав Ювіляра від імені Вашингтонської Групи УВАН, по-чесним Головою якої він є. Він доповинув усіх попередніх доповідачів, підкреслюючи заслуги Григорія Олександровича в роки перебування в Німеччині та згодом у Сполучених Штатах.

Коли Ювіляр жив у Німеччині він розвинув дуже широку діяльність в громадсько-політичній і культурній сферах. Брав важливу й активну участь у створенні Української Національної Ради, а також Української Національно-демократичної партії. В ній професор Костюк був одним із керівників разом з Іваном Павловичем Багряним. Брав активну участь в організації українських письменників і був одним із основників письменницької організації, яка звалась "МУР".

Як літературознавець Ювіляр став ВІННИЧЕНКОЗНАВЦЕМ, КУЛІШЕЗНАВЦЕМ, ХВИЛЬОЗНАВЦЕМ.

Своєю книжкою "Сталінський режим на Україні" він здобув світове ім'я. Нею користуються вчені всього світу. А без його книги "Зустрічі і прощання", кажучи словами Івана Дзюби, не можна вивчати українське Відродження 20-х років...

Після виступу професора Петра Васильовича Одарченка ведучий попросив до слова Ювіляра.

Гучними оплесками присутні вітали повільно йду-чу постать засліженого діяча.

Свій виступ розпочав він згадкою про те, що свого часу сказала Леся Українка в своїй статті про молодого письменника Володимира Винниченка. Писала вона не без іронії і не без суму: "Наша українська громада уміє дуже тепло і гарно, і мило влаштовувати вечори для людей такого віку, яким, мовляв, уже байдуже чи його відзначають, чи й не відзначають. Він навіть не може прослухати усіх тих привітань..."

Сказавши це, літературний критик -- академік зробив такий висновок, враховуючи особистий досвід: "Коли вона зробила останнє твердження про те, що наша громада не завше вміє вішанувати молоді таланти, велика наша поетеса мала рацію, а от щодо старих людей, я думаю, що вона помиллялася. Бо й старій людині, людині, яка, так би мовити, вже прожила великий вік, а їй все таки приємно відчути, що громада про неї не забула. Їй навіть легше прожити останні роки свого життя, коли вона знає, що її не забули..."

Під кінець, з деяким жалем, говорив вчений про те, що він "далеко не зробив те, що міг би зробити, що мусів би багато, багато більше зробити. Але й те якоюсь малою цеглинкою ляже в основу піднесення й підвищення української культури і української незалежної держави.

Слава нашему народові безсмертному і вічному!"

Закінчила цю урочисту ювілейну зустріч, присвячену академікові Григорію Костюкові, Голова Парафіяльної Ради Свято-Андріївського Православного Собору пані Ярослава Француженко.

Вона привітала Ювіляра від Парафії Святого Андрія, членом якої є наш високодостойний професор Григорій Костюк і який є гордістю цієї парафії і побажала йому, щоб він і надалі не втрачав гумору й енергії, не зважаючи на вік і на недуги...

Після офіційної частини до Ювіляра підходили люди, знайомі, друзі. І дуже часто, серед побажань, було чути те саме, що ми, мовляв, очікуємо чергового тому "Зустрічі і прощання".

Щастя авторові!

Шановного Ювіляра Григорія Костюка
СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО І МИ.
Бажаємо кріпкого здоров'я!

Члени редакційної колегії журналу "Молода Україна".

Валентина РОДАК

ГОСТЯ З УКРАЇНИ

У Провідну неділю, 3-го травня цього року, прилетіла з Києва, через Париж, моя дорога і довгоочікувана гостя -- Ганна Василівна Принц. Зустріла я Ганну Василівну з моїм постійним помічником -- татом. Він і шофер, і дорадник, і мій добрій, спокійний, терпеливий друг; готовий в будь-яку хвилину мені допомогти. Що ж без нього я б робила!* Мама в допомозі не відстає, і радо приймає гостю у їхньому скромному, але привітному дому. За всю допомогу я батькам безмежно вдячна.

Ганна Принц знайома читачам журнала "Молода Україна" зі статті "Доля Шевченка словами Шевченка", яка була надрукована в числі 406-407, 1991 року. У тому ж числі, у дописі "Україно, моя Україно!" написаному мною, згадую знайомство з Вірою Августівною Гмирею та з її довголітньою помічницею і родичною Ганною Василівною. Допис закінчує питанням про можливість видати касетку зі співом Бориса Гмири і можливість запросити Ганну Василівну в Канаду з музичною програмою, та зі серією доповідей про життя і творчість співака. Мені приємно повідомити читачів про позитивний наслідок. Надумались,

взялися до роботи, і справу довели до кінця -- Ганна Василівна в Києві, я -- в Торонто. І то за шість місяців!

Видання касетки "Співає Борис Гмиря" завдячує Українсько-Канадському спільному підприємству "Кобза" -- його голові Миколі Морозові, звукорежисереві в Києві Олександрові Мельнику, "добровільному кур'єрові" Торонто-Київ Романові Луневі та керівникові радіопрограми "Молода Україна" в Торонто Петрові Родаку.

З приїздом Ганни Василівни, ім'я Бориса Гмири постійно лунало цілий місяць по трьох торонтських радіопрограмах, по телебаченні і на вечорах, присвячених Борисові Гмири.

"Ваше Преосвященство, єпископе Юрію, отче Петре, пані й панове!"

Від імені культурно-освітньої референтури ОДУМ-у, а саме, від керівника і дикторів радіопрограми "Молода Україна" і членів редакційної колегії журналу "Молода Україна", я сердечно вітаю всіх вас.

Сьогоднішній вечір -- це продовження вечора, на якому більшість з вас була присутня, і який відбувся 18-го квітня цього року у цій залі, громади св. Володимира. Вечір був присвячений великому співакові, народньому артистові Борисові Гмири.

При цій нагоді висловлюю подяку Світлані Вишталенко за її рецензію на той вечір. Допис був надрукований у тижневику "Україна і Світ" 6-го травня 1992 року.

На вечорі було повідомлено, що в травні прибуде до Торонто родичка Бориса Гмири -- Ганна Принц, яка детальніше познайомить торонтську громаду з життям і творчістю нашого видатного співака. З радістю вітаю сьогодні дорогу гостю з Києва: Ганну Василівну Принц.

За короткий час перебування Ганни Василівни в Торонто, ми встигли влаштувати пресову конференцію, записати інтерв'ю зі Степаном Березовським на українській телевізійній програмі "Світогляд" і по радіо: з Олександром Харченком (Канадське-міжнародне радіо), з Ганною Еванс ("Прометеї"), і мною ("Молода Україна"). Всім сердечно дякую за співпрацю, підтримку і тепле ставлення.

Ганна Принц рухлива, повна енергії. Цю енергію її ентузіазм, особливо, коли йде мова про Бориса Гмирю, вона непомітно передає співбесідникам. Я це відчула, і певна, що ви, шановні присутні, любителі і шанувальники співу Бориса Романовича, також сьогодні відчуєте її захоплення.

Я щаслива і горда за свою знайому -- Ганну Василівну Принц."

(Уривок із вступного слова Валентини Родак, Торонто, 20.05.1992 р.)

Диктори радіопрограми "Молода Україна"
і
члени редакційної колегії журналу "Молода Україна"
запрошуєть Вас

на цікавий вечір

"Борис Гмиря -- артист-філософ"
(Чому Захід не знає Гмирю).

Вечір відбудеться в середу, 20-го травня 1992 р.,
в залі громади св. Володимира, 404 вул. Батгустр.

Початок о 7.30 год. вечора.

У програмі:

- ❖ Доповідь Ганни Принц з Києва.
- ❖ "Співає Борис Гмиря" -- пісні з нововиданої касетки.
- ❖ Виставка: "Життя і творчість Гмири"
(фото та архівні матеріали).

Після програми -- чайне прийняття.

Сердечно запрошуємо всіх любителів співу.

Летючка з повідомленням про вечір
присвячений Борисові Гмири.

Частина учасників прес-конференції у залі громади св. Володимира.

Зліва направо: Микола Мороз (голова спільногопідприємства "Кобза"), Леонід Ліщина (редактор журналу "Молода Україна"), Антоніна Горохович (член ред-колегії журналу "Юнак"), Ганна Еванс (ведуча радіопрограми "Прометей").

Торонто, Канада, 7-го травня 1992 р.
Фото -- Валентина Родак.

Дні проходили дуже швидко. Були зустрічі з цікавими людьми: Оксаною Соловей з Міннеаполісу, США; Іваном Коляскою з Ванкуверу, Брітанська Колюмбія; Вірою Ке і Данилом Шумуком з Торонто, Онтаріо, та іншими; були дні відпочинку і розваг -- весілля в Ошаві, бенкет у Торонто, відвідини виставок картин (в українській галерії, у містечку Kleinburg, у Гамільтоні на виставці "Дух України"). Оглянули культурний центр на оселі "Київ", цвінтар ім. св. Володимира; побували на оселі "Сокіл"; їздили на човні по озері "Sparrow"; мали нагоду бути в кіно, на виставі "Кар'єра д-р Цибулі" (молодіжний ансамбль "Муз") і на закритті сезону праці членів ансамблю

бандуристів ім. О. Вересая, на якому Ганна Василівна промовляла до юних бандуристів.

Безумовно відвідали традиційні місця в Торонто (найвищу вежу у світі, міську ратушу), Ніагарський водоспад і ходили, ходили, ходили.

Ось графік одного дня: зрання поїхали до пансіону ім. Ів. Франка. Нам багато часу приділила екзекутивний директор пансіону, д-р Євгенія Пастернак; по обіді відвідали Високопресвященнего Юрія -- єпископа Торонто, який дуже цінує спів Бориса Гмири, а вечором гостювали у поетеси Світлани Кузьменко. Але, на жаль, всьому доброму приходить кінець. "Казка скінчилася" зі сумом говорила Ганна Василівна, згадуючи зустрічі, нових знайомих та вечори, присвячені Б. Гмири в Оттаві й Ошаві. Слід згадати і подякувати Євгенії Заячківській, д-р Володимирові Шелесту, за допомогу у влаштуванні вечора в Оттаві, 24-го жовтня, та добр. Євгенії і настоятелеві церкви Успіння Пресв. Богородиці -- о. Романові Божику за їхню гостинність. Отець і добродійка прийняли нас, як своїх рідних і часу багато присвятили, щоб вечір був успішний. В Ошаві допомогла добр. Марта Набережна, яка також приділила багато часу і дуже прихильно поставилася, коли я до неї звернулася за допомогою. Вечори кінчалися чайним прийняттям. Присутній на вечорі в Ошаві (у залі "Львів" при церкві св. Юрія) прислав нам свої враження:

"У вівторок, 26-го травня 1992 року громадянство міста Ошави, завдяки нашій невтомній Валентині Родак, мало приємність зустрітися з племінницею Бориса Гмири -- Ганною Принц. Пані Валентина поділилася з присутніми своїми враженнями з поїздки до Рідного Краю і нашого чарівного Києва. Детально розповіла про свою зустріч з родиною Бориса Романовича, коротко оповіла його біографію і про його творчість. Як мистець і співак Борис Гмиря був одним з найвизначніших наших артистів.

З доповіді п-ї Родак слухачі довідались про широкосвіченість нашого мистця, про його талант, енергію і працездатність. Було зазначено, що кожний його

Зустріч з Оксаною Соловей.

Ганна Принц, Оксана Соловей, Євфросинія Літвінова.

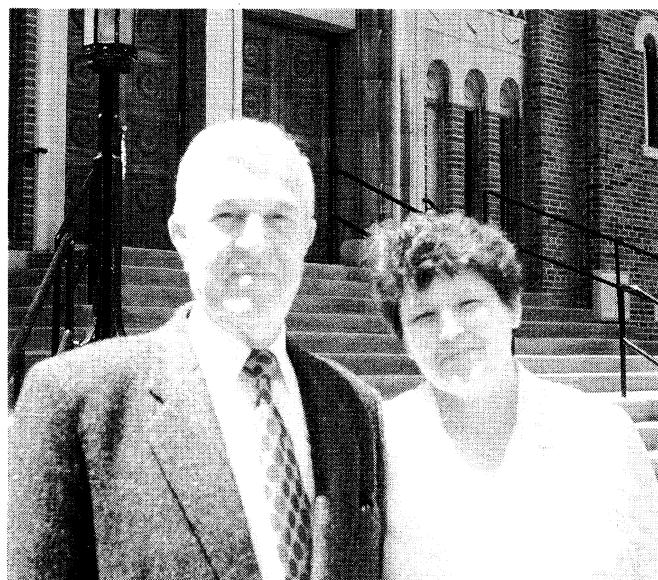
Торонто, Канада, 8-го травня 1992 р.
Фото -- Валентини Родак.

Частина виставки "Життя і творчість Гмірі", яку підготувала Ганна Принц з Києва.

Торонто, Канада, 20-го травня 1992 р.
Фото -- Петра Родака.

концерт був плодом дбайливої копіткої роботи, результатом тривалих міркувань і роздумів. Свій виступ Валентина Родак доповнила ілюстраціями і записами пісень у виконанні Бориса Гмірі на стрічках. Після виступу п-ї Родак Ганна Василівна Принц поділилася своїми особистими спогадами про нашого мистця і запросила присутніх оглянути виставку.

Св.п. Вікентій Літвінов і Ганна Принц
перед катедрою св. Володимира.

Торонто, Канада, 2-го червня 1992 р.
Фото -- Петра Шкурки.

Скільки треба любові та відданості справі, щоб привезти так багато фотографій і архівних матеріалів! Подивляємо і бажаємо дальших успіхів!

Українська громада в Ошаві щиро дякує Валентині Родак і Ганні Принц за відвідини Ошави."

У четвер, 4-го червня, моя гостя, а тепер ще й добра товаришка, повернулася додому, до рідного Києва, де її нетерпеливо чекають Віра Августівна, чоловік, друзі. Шкода було прощатися, не було слів, стримували сльози, але домовились, що це не остання наша зустріч. До швидкого побачення, дорога подруго!

* 15 червня несподівано упокоївся Вікентій Літвінов (його життєпис надрукований у журналі "Молода Україна", число 413), а 16-го червня з Києва потелефонувала Ганна Принц. Довідавшись про смерть св.п. В. Літвінова, Ганна Василівна негайно прислава телеграму зі співчуттям і листа, датованого 16-го травня. Подаємо уривок:

"Як спокійно і жартома пан Літвінов, ще три неділі тому, говорив про смерть. Говорив і сам не вірив, що вона взагалі може бути, а що так близько то про це й мови не могло бути. Ах, ні! Вона тут, незабарилася. А він ще мріяв приїхати в Київ, ми ж з ним домовлялись.

Не вірю, не можу повірити, що вже він ніколи не скаже: "Доброго ранку Ганно Василівно, як сталося? А що у нас сьогодні в пляні, куди їдемо?" I тут же готовий іхати, куди тільки йому скажете Ви, або пані Євфросинія.

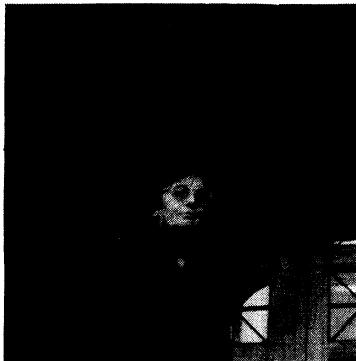
Якби Ви знали, як мені було приємно з ними жити цілий місяць. Я побачила велику і своєрідну любов, про яку вони навіть самі не здогадувалися. Мушу Вам сказати, що пан Літвінов надзвичайно тепло і ніжно ставився до мене. Він був дуже ввічливий і сердечний. Він дійсно з любов'ю і по-батьківські до мене ставився, то є свята правда".

Дарина ДОБРОЧАЄВА

ПАМ'ЯТІ УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА-БУКОВИНЦЯ ВОЛОДИМИРА КОБИЛЯНСЬКОГО (1895-1919)

"Нехай живі не зневажають мертвих,
бо на пам'яті тримається рід людський".

Василь Земляк

Дарина Микитівна Доброочаєва -- професор, директор Ботанічного музею в Києві, автор кількох книжок з ботаніки та багатьох фахових статей в Українському Ботанічному журналі та матеріалів про визначних українських діячів. Живе в Києві.

Саме такі слова заповів поколінням наш уславлений український письменник Василь Земляк. Заповів їх, коли ще був молодим, здоровим, не підозрюючи, що невдовзі вони стануть його епітафією.

Для рідних пам'ять вічна. Вона зберігається через роки, віки, з покоління в покоління. А для друзів, колег, для історії, на жаль, не завжди.

Так сталося з пам'яттю про Володимира Кобилянського, оригінального поета-лірика, неперевершено-го перекладача з німецької на українську мову численних творів Г. Гайне, Ф. Шіллера, інших поетів -- з польської, російської. Пішов поет з життя дуже рано -- у 24 роки, але встиг залишити у спадщину вагомі поетичні твори, людяність.

Народився Володимир Олександрович Кобилянський в м. Яссах, куди його батька, бідного ремісника-кравця закинула доля в пошуках заробітку. "В той час заробітні можливості на Буковині були дуже злими і ціла сім'я надто страждала в недостатках і багато людей їхало на заробітки до Молдови -- так і батько Володимира рішив вийхати на заробіток до Ясс із цілою сім'єю -- написав мені відповідь на моє запитання про родину Кобилянських проф. Василь Колотило -- колишній буковинець, пізніше мешканець Відня, який досліджував історію буковинського краю.¹

Після народження першого сина Володимира, його батько Олександер та мати Антонія блукали по різних містах Буковини та Бессарабії в пошуках заробітку, оскільки родина жила у великих злиднях. Спочатку жили у місті Чорткові на Галичині, через рік переїхали до Чернівців, які й стали місцем постійного проживання родини і справжньою батьківщиною малого Володимира. "Батькового заробітку ледь вистачало, щоб прогодувати дітей.² Проте старшого сина

все ж було віддано до німецької початкової школи, де майбутній поет і перекладач добре вивчив німецьку мову і літературу. Володимир уже змалку показав неабиякі здібності до науки. Ось чому, за допомогою меценатів, йому пощастило вступити до Другої німецько-української гімназії в Чернівцях..." -- оповідає Степан Крижанівський у передмові до збірки віршів Володимира Кобилянського (1959).

У часописі "Книгар" (Літопис українського письменства. Товариство "Час" у Києві, 1919) за вересень-жовтень, число 25-26, стор 1782 вміщено некролог, в якому написано, що "10 вересня (28 серпня ст. ст.) в Київській Олександровській (Жовтневій -- Д.Д.) лікарні вмер молодий український поет, перекладач Гайне Володимир Олександрович Кобилянський. Родом буковинець, з Чернівців, він належав до тих закордонних (з Румунії -- Д.Д.) земляків наших, яких дві велики бурі сучасності -- війна та революція -- занесли на Україну. Тут на Вкраїні з перших днів української державності служив небіжчик в канцелярії Міністерства освіти (завідував нею, а найближчими його співробітниками були Павло Тичина та Микола Терещенко -- Д.Д.), а потім в Головній книжковій палаті і нарешті в Українському відділі "Всевидав". Як поет він належав до тієї наймолодшої генерації нашої, що мала згуртуватися спочатку коло журнала "Студія", а потім кількома місяцями пізніше, виступила в "Музагеті" (товариство і журнал). "Музагет, мусагет -- від грецьк. -- предводитель муз, яким вважався древньо-грецький бог Апполон).

Творчість В. Кобилянського оцінювали по-різноманітно. Одні писали, що для сучасної української поезії смерть Кобилянського -- втрата живої і культурної людини, знавця і аматора німецьких поетів (...) "Йому дуже часто (у перекладах -- Д.Д.) вдавалося артистично відтворити і тон і ритм оригіналу автора...". Були й інші, менш схвалальні, слова щодо творчості В. Кобилянського.

"Яку сталість і довговічність мають іноді літературні оцінки і репутації! І яку шкоду наносять, якщо вони невірні", -- напише згодом у передмові до чергової збірки поезій Володимира Кобилянського Степан Крижанівський. Бо, насправді, про Кобилянського писали мало, а ще менше його твори видавалися. Хто ж міг подбати про це? Адже більшість його сучасників і співпрацівників -- Дмитро Загул, Михайло Семенко, Олекса Слісаренко, Микола Зеров та інші рано закінчили своє життя у застінках Гулагів. А саме

вони високо цінували В. Кобилянського як поета і перекладача.

Микола Зеров був автором передмови до першої, на жаль, посмертної збірки віршів В. Кобилянського "Мій дар" (К. "Друкар", 1920). Він писав, що Кобилянський був "може найбільший "аполлоновець" з усієї групи "Музагету". Згадаємо, що у художньо-літературному журналі "Аполлон", що видавався в Санкт-Петербурзі в 1909-1917 роках друкували свої твори та критичні статті поети М. С. Гумильов, Й. Е. Мандельштам, М. О. Кузмин, Г. А. Ахматова, М. О. Волошин, С. М. Городецький, Б. О. Садовський та інші. I радісно усвідомлювати, що Микола Зеров на рівень цих імен ставив творчість українського поета В. Кобилянського, хоч він і не друкувався в "Аполлоне".

Поезії В. Кобилянського бачили світ на сторінках літературного наукового "Вісника", одеського альманаха "Червоний вінок", "Музагета", де, крім віршів під власним прізвищем, він друкував статті і рецензії під псевдонімами Ульріх Штутнер, Остап Сумрак, В. Бульварів.

Ряд віршів В. Кобилянського було вміщено в "Антології української поезії" (К. Держлітвидав, 1957, т. 3, стор. 167-168), у збірках "Письменники Буковини" (К., Держлітвидав, 1957, стор. 307-352), "Революційні поети Західної України" (К., Рад. письменник, 1958, стор. 87-104).

Друга збірка поета "Твори" за редакцією і передмовою Д. Загула побачила світ у 1930 році (К., Вид-во "Західна Україна"). А потім понад три десятиліття цілковите мовчання, поступове забуття... I дай, Боже, здоров'я, яка кажуть, Степану Крижанівському, що підготував нову, третю, збірку В. Кобилянського "Поезії" (К., Рад. письменник, 1959, 349 с.) на сторінках якої вміщено 84 оригінальні поетичні твори автора, 108 віршів Г. Гайне та 17 Ф. Шіллера у його перекладі. Склад редакційної колегії цієї збірки свідчить про велику шану поетів України до поетичної спадщини В. Кобилянського.

Ось лише декілька рядків з його поезії:

"... Народе вбогий мій! Тобі віддам я душу,
Що сяяла тобі між тернями на шляху, --
Я дух твій окрилю, до пориву примушу,
І визволю із пут ганебного страху..."
"... У тебе, коханий мій краю,
Багато лаврових вінків;
Ти виплекав буйную зграю
Героїв, орлів, співаків.

Дозволь і мені між ними
Настроїти арфу свою,
З пахучих квіток Буковини
Тобі я вінок зів'ю...
Про сосни, ялиці, смереки,
Згадаю, мій краю, тобі,
Бо ріки і скелі далекі
До тебе зітхають в журбі."

"... Я вас покинув, рідні гори,
I в світ за сонечком пішов...
На небі грали метеори,
Як я вас кидав, рідні гори, --

*Бо замість сонця тільки горе
I чорну ніч я віднайшов...
Я вас покинув, рідні гори,
I в світ за сонечком пішом..."*

*"... Ой три роки як три хвили
Промайнули в чужині,
Хоч присніться, рідні шипілі,
Хоч присніться ви мені.
Ой три роки промайнули
I четвертого вже четверть, -
Ой хоч би боги почули
Ta післиали ранню смерть..."*

"Ця туга за рідним краєм поєднується з новим мотивом, що, на жаль, став для поета постійним, навіть настирливим, -- передчуттям і чеканням ранньої смерті" -- пише С. Крижанівський.

Помер В. Кобилянський дійсно рано. Незабаром -- 100-річний ювілей зо дня його народження та 75 років зо дня смерті. В енциклопедичних словниках, у передмовах до збірок його творів, зазначається, що він помер від тифу у Києві і похований на Байковому кладовищі.

Тут повернемося до слів Василя Земляка, з яких розпочато цю коротку розповідь: "на пам'яті тримається рід людський".

Могила Кобилянського невдовзі була забута, а згодом і загублена. Забута колегами, друзями, але не рідними. Нині живі-здорові сестра Вікторія де Мінтич-Кобилянська та діти молодшого брата Юліана -- племінниці Володимира: Ірина з двома дорослими синами та Ольга з двома ще малими доночками. Усі вони давно мешкають у Канаді -- в Торонто та Міссисага. Брат помер -- похований в Сполучених Штатах. Сестра та доночки відвідують та доглядають його могилу -- це природно, Нью Йорк близче від Канади ніж Київ. Але спокою сестра Вікторія не мала від того, що довгі роки не могла навідатися до Києва, поклонитися братовії могилі. Років 15 тому така нагода трапилася. Разом з іншою буковинкою, її подругою, Розалією Космін, що також мешкає в Торонто, вона приїхала в Україну -- спочатку до Чернівців -- там, на Буковині, могили батьків, а потім до Києва. Майже тиждень літні жінки блукали по Байковому кладовищі, звертались до його керівництва, чи не допоможе хтось розшукати могилу Володимира Кобилянського. Пошуки були марними.

Якогось суботнього дня того року, вже перед від'їздом до Канади, вони вирішили відвідати могилу Лесі Українки, яку глибоко шанують. Випадково зустріли мене біля могили моєї молодої колеги Галини Кузнецової, яка похована недалеко від Лесі, до могили якої я відвела їх. Там вони прибрали, поклали квіти... Повертаючись звернулись до мене з тим же запитанням: чи не зустрічала я будь-де могили їхнього брата Володимира Кобилянського. I хоч часто доводиться бувати в цьому скорботному місці -- тут поховано багато моїх рідних, друзів, яким віддаю шану, я не зустрічала такої могили.

Зайшла разом з ними до дирекції кладовища, де вони ще й до нашої зустрічі бували, відповідь та ж

Пам'ятник Володимиру Кобилянському
на Байковому кладовищі в Києві.

сама. Шкода було цих жінок засмучених, які не відпочили у нашому місті, не відвідали жодного театру, концертної зали, не здійснили екскурсій -- всі дні на кладовищі у пошуках. Я порадила їм зустрітися наступного дня, а сама вирішила зателефонувати декому з письменників. Дзвонила одному, другому -- не знають. Зрештою Юхим Мартич порадив мені поспілкуватися із знавцем Байківського меморіалу Степаном

Максимовичем Даниленком.

Він і розповів мені, що В. Кобилянського хоронили його найближчі колеги та співпрацівники Павло Тичина та Микола Терещенко. П. Тичина мав показати те місце -- воно, як казав він, -- на Центральній алеї Байкового кладовища, з лівого її боку, приблизно там, де поховано самого П. Тичину та інших письменників, діячів культури, науки тощо.

Серед цих нових могил з великими монументами, знайти місце поховання В. Кобилянського нині неможливо -- там усе змінено.

За моєю порадою сестра Володимира Вікторія звернулася до Правління Спілки письменників України та її Київської організації, написала листа Івану Драчу, просила хоча б на умовному місці цієї ділянки кладовища спорудити невеликий пам'ятник братові, де вони могли б схилити голови, згадати рідного, який заслуговує на вічну пам'ять. І таке місце було віднайдено. Рідні спорудили там пам'ятник, де нині ростуть папороті, піднімається горобина, квітнуть фіялки, чорнобривці; шанувальники приносять букети квітів.

Володимир Кобилянський оживає у пам'яті нащадків. І як же добре, що нині у видавничому пляні випуску художньої літератури на 1993 рік, видавництво "Дніпро" заплянувало нову збірку В. О. Кобилянського.

Це гідний пам'ятник до його 100-річного ювілею.

1. Нині проф. В. Колотило, на жаль, покійний -- помер у Відні 26 липня 1992 р. про що телефонувала мені його дружина, Ксенія Іванівна Колотило, -- почесний член спілки художників України, велика майстриня всіляких вишиванок, які вона неодноразово експонувала в Києві, Чернівцях та Львові. До речі, видавництво "Мистецтво" -- Київ, 1990, видало альбом творів Ксенії Колотило і зараз готове друге доповнене видання.

2. Згадаємо тут, що у родині було семеро дітей: п'ять синів -- Володимир, Йосип, Микола, Роман та Юліян і дві доньки -- Вікторія і Зіновія. Були серед них службовці, а Зіновія та Йосип -- лікарі, всі добре виховані, роботящи, гуманні.

З КОНЦЕРТОМ ОДУМ-івської МОЛОДІ ПО УКРАЇНІ

Організовується 2-ох тижнева поїздка ОДУМ-івської молоді в липні -- серпні 1993 р. з концертом по східних землях України.

Зацікавлені звертайтеся до:

Олександра Полеця в Міннеаполісі
тел. 612-781-8204

Миколи Балдецького в Торонто
тел. 416-249-2827

Валентини Родак в Торонто
тел. 416-255-8604

Оксани Метулинської в Лондоні, Онтаріо
тел. 519-471-1403

Олексія Пошиванника в Чікаго
тел. 312-282-1279

R. CHOLKAN & CO. Ltd.

5302 Dundas St. W.

Toronto, Ont.

INSURANCE FOR FIRE, AUTO, LIFE
УСЯКОГО РОДУ АСЕКУРАЦІЇ ВІД ВОГНЮ,
НА АВТА, ВІД КРАДІЖКИ, НА ХАТУ.

Телефонуйте до

ЯРОСЛАВА КОВАЛЯ
Тел.: 239-7733

13 - ий КОБЗАРСЬКИЙ ТАБІР

СКЛАД КОМАНДИ

Референт таборів ОДУМ-у, комендант	Тарас Ліщина, СВУ
Заступник коменданта, мистецький керівник	Оксана Метулинська, СВП
Мистецький координатор	Валентина Родак, СВП
Бунчужний	Іван Китастий, ВЮО
Бунчужна, писар (1-ий тиждень)	Олена Блощинська
(2-ий тиждень)	Софія Костинюк, ВЮО
Писар (2-ий тиждень)	Микола Жидовка, ВЮО
BYO -- Виховник Юного ОДУМ-у	
СВУ -- Старший Виховник Учасник	
СВП -- Старший Виховник Провідник	
Духовний опікун о. прот. Володимир Кушнір	
настоятель православної церкви св. Тройці в Лондоні.	
"Таборові вісті"	
Оксана Метулинська і Валентина Родак	

Збірник вокальних творів в супроводі бандури.

Кобзарський табір ім. Миколи Лисенка

(присвячений 150-ій річниці
від дня народження композитора)

Під патронатом Капелі Бандуристів
ім. Т. Г. Шевченка.

ОДУМівська оселя "Україна",
Лондон, Онтаріо, Канада.

Упорядник: Віктор Мішалов

Неділя 26-го липня до неділі 9-го серпня 1992 р.

Інструктори

Оксана Метулинська	Дирігент та керівник Кобзарської Школи/ансамблю "Мережка" (Лондон, Онт.)
Оксана Родак	Заступник керівника ОДУМ-івського Ансамблю Бандуристів ім. Гната Хоткевича (Торонто) (в таборі перший тиждень)
Орест Скляренко	Член Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка (Торонто) (в таборі другий тиждень)
Ганя Метулинська	Інструктор при Кобзарській Школі (Лондон)
Борис Дяконов	Довголітній учасник кобзарських таборів (Пентіктон, Б.К.)
Наталя Білетіна -- Асистент	Член ансамблю бандуристів при УНО (Гамільтон)

Слово коменданта табору

Дорогі кобзарі!

Мені було дуже приємно перевести з вами два тижні на цьому 13-му кобзарському таборі, присвяченому Миколі Лисенкові. Хоч погода не була така гарна, як звичайно, я думаю, що всі бандуристи добре провели час і мали чудову нагоду покращати техніку гри на бандурі. Отож, не забувайте грати на цьому чудовому та унікальному інструменті під час року.

Висловлюю щиру подяку пані Валентині Родак за всю її підготовку до табору, пані Оксані Метулинській за співпрацю, та отцеві Володимирові Кушніру, що не забував таборовиків і часто їх відвідував та працював із командою. Велике спасибі куховаркам, пані Новицькій і пані Педенко за їхню тяжку працю і за надзвичайно смачну їжу. Членам дирекції оселі "Україна" за їхню постійну підтримку -- дякую!

Бажаю всім приємного літа, успішного шкільного року і надіюсь, що знову побачимось на другий рік.

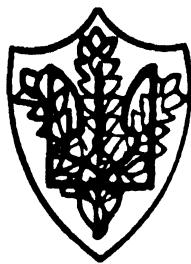
Всього найкращого!

Тарас Ліщина, СВУ

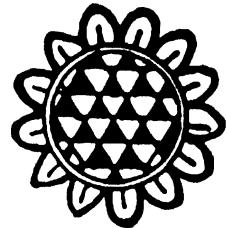
Слово бунчужного

Дорогі друзі!

Тяжко мені висловити ту приємність, яку я мав, працюючи з вами протягом двох тижнів: приємність гри на бандурі, приємність забав і приємність кар. Навіть з погодою, яка не завжди була приємною, ми досить добре провели час і нав'язали товариські відносини, які залишаться з нами до кінця нашого життя.
(Продовження на сторінці 30)

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

Оляна РУТА

Народилася 1977 року в Києві. Любить малювати, пише вірші. Друкувалась у газетах "Вечірній Київ", "Просвіта", "Жива вода", в журналі "Сільські обрії". Її вірші звучали по радіо. Тепер друкаються її книжки "Рожеві птахи" ("Веселка", Київ), "Морський театр" ("Наш край", Дубно) -- у власному художньому оформленні. Пробує перекладати з англійської і литовської. У "Рожевих птахах" -- вірші з ранніх дитячих літ, у "Морському театрі" -- останніх років.

Вірші з раннього дитинства.

***

Ой, ще з раннього ранку
Біля наших воріт
Влігся в зелен-травиці
Сивий кіт, наче дід.

Засміявся до мене
В свої вуса старі
І почав умиватись
Біля наших воріт.

Я й не знала в дитинстві,
Що то кіт, сивий кіт.
Називала його я:
"Сивий дід, сивий дід".

***

Без кінця-краю

Жив на світі Мухоморчик,
Полюбив його горобчик,
А горобчика -- синичка,
А синичку -- полуничка,
Полуничку -- я!

МОЛОДЬ
-- МАЙБУТНЕ НАЦІЇ!

Кілька віршів з "Морського театру".

***

Я іноді себе не пізнаю
І думаю: а може, це не я,
А може, я -- травинка лісова,
А може, я -- ромашка у гаю.
Чи, може, я -- чиясь щаслива доля,
А може, я -- сумна дорога,
Чи, може, я -- самотній хрест у полі,
А чи всього лиш сіра скеля в морі.

***

Гроза. Пливе вечірня тайна.
Вона тремтлива, ніжна й незвичайна.
Вона така, якої не збегнути,
Вона така, якою лише тайна може бути.
Вона нічийна, та вона моя;
Гляди, колись і розгадаю її я.

Дівчинка Оля з Полісся.

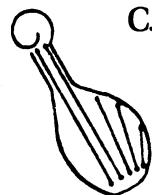
(Закінчення зі сторінки 28)

Я знаю, що ви всі тяжко працювали на цьому таборі і тією працею покращували вашу гру на бандурі, розвивали ваш талант кобзарства та тримали житвою нашу рідну пісню. Я хочу, щоб ви всі час-від-часу, протягом шкільного року, пам'ятали ці два тижні, які ми провели разом.

Нехай скоро минає час за наукою, щоб ми здоровими дочекали наступного літа -- наступної зустрічі на "Україні".

Щасливих, успішних днів бажаю вам усім.

Ваш бунчужний,
Іван Китастий, ВЮО

Слово мистецького керівника

"Пісне незабутня,
Пісне срібнокрила,
Хто тебе співає
Не забуде мови."

Роман Завадович

Українці по цілому світі, цього року, урочисто святкують 150-ту річницю від дня народження великого композитора, етнографа і основоположника української народної пісні -- Миколи Лисенка. Своєю багатою творчістю Микола Лисенко, родом з Полтавщини, розбудив і злагатив нашу рідну пісню, а разом з тим поставив на високий рівень, і перед чужинцями, нашу українську класику. Він записав чимало побутових творів, скомпонував дитячі оперети та ряд пісень на слова Тараса Шевченка. До того, сам був диригентом і музичним виконавцем -- грав на піаніно. У Києві він відкрив власну музично-драматичну школу.

Цьогорічний 13-ий кобзарський табір присвячений Миколі Лисенкові. Ви, молоді бандуристи, пізнали його талант і велич через його музику -- мелодія, яка проникає прямо до серця. Вашою присутністю в таборі ви плекаєте нашу рідну мову, пісню і кобзарську традицію. Маю надію, що ця любов до свого і до бандури закоріниться у ваших серцях так, що ви ціле життя будете вищукувати зустрічі з бандуристами -- носіями нашої української культури.

Широ дякую інструкторам за тяжку пророблену працю. Ви молоденці, але здібні. Дякую команді за добру співпрацю та милим жіночкам, пані Новицькій і пані Педенко, за надзвичайну їжу та пані Ніні Кузьменко і добродійці Зоряні Кушнір. Ще раз висловлюю подяку пані Новицькій за допомогу у виданні таборових вістей.

Бажаю всім таборовикам-бандуристам здоров'я і щастя серед року.

До наступної зустрічі!

Оксана Метулинська, СВП

Слово інструктора

Дорогі таборовики!

Цьогорічний 13-тий кобзарський табір присвячений великому синові України -- Миколі Лисенкові,

основоположникові української народної музики. Протягом двох тижнів ми почали пізнавати творчість М. Лисенка: слухали уривки з опер, хорові твори й інструментальну музику і самі виконували його оригінальні твори та народні пісні в його обробці. Як повернетесь додому -- далі знайомтесь з музикою Лисенка.

Цього року також відзначаємо 100-ліття з дня народження Володимира Кабачка -- славного бандуриста, музиканта, педагога, диригента. В. Кабачок зробив неоцінений внесок в розвиток кобзарського мистецтва на Україні. Він виховав багато музикантів, які продовжують його справу по сьогоднішній день. Ім'я Володимира Кабачка дуже важливе в історії кобзарства.

"Пісня для України є все: її життя, її історія, батьківська могила" (М. Гоголь), а ваша присутність на таборі, дорогі бандуристи, і ваш ентузіазм до бандури підкреслюють вашу любов до української культури. Це не тільки любов, а й нагода піznати і плекати українську музику. Але саме головне, через гру на бандурі, зможете краще піznати себе і свої музичні спроможності.

Мені було надзвичайно приємно працювати з вами. Ви -- виїмкові і розумні. Думаю, що бандура завжди буде з вами, а українська пісня у ваших серцях.

Ваша,
Оксана Родак, СВУ

П.С. Не забуйте грати вправи і слідкувати за кожним пальчиком!

Зробіть приємність і користь

Вашим дітям -- пошиліть їх літом
на один із таборів ОДУМ-у!

Учасники ОДУМ-івського XIII-го кобзарського табору ім. Миколи Лисенка на оселі "Україна" в Лондоні, Канада.

Серпень 1992 р.

ГРИГОРІЙ КОНОВАЛ ВІДІЙШОВ У ВІЧНІСТЬ

15 жовтня 1992 року закінчив свій життєвий шлях Григорій Коновал -- батько трьох синів одумівців -- Павла, Олексія та Василя. Народився він 1901 року на Полтавщині. В молодому віці померла його мати, залишивши батька з чотирма малими дітьми. З горем пополам давали якось собі раду без господині родини в господарстві та в пасіці. Хлопці допомагали батькові й ходили до школи, бо казав, що те, що навчишся в тебе ніхто не відбере, а крім того, нетяжко носити знання за плечима. В роки колективізації забрали пасіку, розібрали сараї, клуню, повітку та забрали матеріял, куплений для розбудови нової хати. Батька Григорія Коновала застрелили активісти села, чи іх помічники, вночі, на пасіці, які не могли його "добровільно переконати" вступити в колгосп. Григорій Коновал залишив дружину з трьома малими синами в старій хаті, яку випорожнили сільські активісти, а сам ховався. Але арешту не минув. Після тримісячного перебування в тюрмі в Полтаві, засудили його на виселення за межі України, в Сибір, без права переписуватися з родиною. Опинився на Колімі. Нелегко жилося в холоді й голоді його дружині, одноосібниці, з малими дітьми. Звільнili його з ув'язнення перед Другою світовою війною. Вертається додому, не знаючи, чи родина жила вдома, чи помандрувала вслід за ним на Сибір? Та не довго засидівся вдома. Мусів знову тікати від арешту на Донбас. Коли почалася війна -- вернувся до родини. Його знову арештували, й лише збігом обставин йому вдалося втекти.

В 1943 році, щоб не попасти знову на Коліму, Григорій Коновал вирушив з родиною на Заход. Переїхали кіньми Україну з Полтавщини аж до Перемишля. Побували в Польщі й Чехії. Після війни попрямували в Німеччину. Жили на приватці, в німецькому господарстві. Почали навідуватися американські офіцери з радянськими, щоб вивезти "на родину". Вирішили тікати до решти людей в табір. Але й в таборі не таланило. Після 6-ти місяців перебування в таборі ДП в Людвігзбурзі, під час "скрінінгу" усіх викинули з табору, як осіб, не примусово вивезених до Німеччини. В Америку приїхали 1950 року на афідавіт друга, що раніше приїхав в штат Арканзас. Переївшись в 1951 році до Чікаго, відразу влилися в громадське та церковне життя. Григорій Коновал завжди був активний в церкві, в ДОБРУС-і та підтримував морально і матеріально ОДУМ. Коли філія ОДУМ-у купила свій перший дім -- допомагав його ремонтувати. Старався бути завжди самовистачальним, робив все сам. Ще кілька днів перед смертю викопав буряки на своїм городі та приготовив його до зими. Над ранок несподівано помер -- зупинилося серце. Залишив у смутку дружину Лукію та трьох синів: Павла з дружиною Наталкою, Олексія з дружиною Марією та Василя з дружиною Наталею; внуків: Віру з чоловіком Іваном Гугліотом, Володимира з дружиною Лідою, Тараса з дружиною Марусею, Наталю, Олесю, Анатолія та Марка та трьох правнуків: Антона, Данила й Михайла.

Похорон відбувся 17 жовтня з церкви святої Софії на кладови-

щі Елмвуд. Родина світлої пам'яті Григорія Коновала щиро дякує отцеві В'ячеславові Ільчукові, паніматці Ірині, паламареві Гр. Мартинюкові та хористам за відправи та спів. Дякує всім за участь у відправах, за квіти від філії ОДУМ-у Чікаго, родини Ів. Михайлюка та Григорія Шкrebця, висловлення співчуття та пожертви замість квітів на могилу, від багатьох осіб, які жертвували: по 100 дол. -- Марія й Петро Скиба та Оксана і Володимир Дудич; по 50 дол. -- Валентина та Василь Косогор, Люся й Іван Коzaцькі та Лара і Роман Скиба; по 30 дол. -- Кулінченко Григорій, Марія й Анатолій Луппо, та Алла і Таня Донченко; по 25 дол. -- Турула Дора, Параска і Зіновій Туркало, Розалія та Олексій Бойко та Микола Шаблій; по 20 дол. -- Катерина та Петро Гладко, Катерина Баран, Ніна та Леонід Бузина, Зіна та Олександер Луппо, Марія та Степан Ступак, Володимир Саботаж, Раїя Шкrebець, Катя і Маруся Луппо та Гр. Мартинюк; по 10 дол. -- Іван Яловега, Іван Тригубчак, Марко Пошиванник, Ірина Белей, Дмитро Грушевський, Ед Гріско, Ірина та Іван Місько, Роза та Іван Синило; Галина Яскевич -- 5 дол. та родина Коновалів -- 450 дол. Всім жертвам щира подяка! Подаровані гроші, замість квітів на могилу, розприділено на Товариство "Полтавщина" -- 200 дол. журналові ОДУМ-у "Молода Україна" -- 300 дол. та газеті "Українські вісті" -- 755 доларів. Хай Григорій Коновал спокійно спочиває в американській землі. Вічна йому пам'ять!

Редакція й адміністрація журнала "Молода Україна" висловлюють ОДУМ-івцям Павлові, Олексієві та Василеві Коновалам з їхніми родинами щире й глибоке співчуття з приводу смерті їхнього батька, св. п. Григорія Коновала.

Вічна йому пам'ять!

За пожертви на пресовий фонд щиро дякуємо, а Покійному хай буде легкою американська земля.

Редакція й адм. "М.У."

Фірма "СОЛОМІЯ"

Умови Міжнародного Конкурсу Бандуристів ім. Г. Хоткевича.

Міжнародний Конкурс Бандуристів ім. Г. Хоткевича відбудеться у м. Києві з 20 квітня по 29 квітня 1993 р. з таких спеціальностей

1. Бандурист-співак;
2. Бандурист-інструменталіст;
3. Ансамбль бандуристів.

-- До участі у конкурсі запрошується виконавці-бандуристи, які народилися в період між 1 січня 1960 р. та 1 січня 1975 р.

-- До участі у конкурсі в складі ансамблів запрошується виконавці, що народилися в часі між 1 січня 1957 р. та 1 січня 1975 р.

-- До складу ансамблю не повинно входити понад 8 осіб.

-- В складі ансамблю не має бути інших музичних інструментів, крім бандури.

-- Транспортні витрати та всі витрати, пов'язані з перебуванням учасників у Києві сплачуються учасники за власний кошт, або коштом відряджаючої організації.

-- Оргкомітет Конкурсу замовляє готельні номери для учасників, забезпечує умови репетицій.

Просимо надсилати заяви для участі в конкурсі за адресою:

Київ 252034

вул. Ярославів Вал, 26

Оргкомітет Конкурсу Бандуристів ім. Г. Хоткевича
(в редакції газети "Гарт")

Заяви, що надійдуть пізніше 20 січня 1993 року розглядалися не будуть!

Крім заяви, необхідно надіслати:

1. Програму виступу по турах;
2. Копію свідоцтва про народження;
3. Копію документу про музичну освіту, або довідку з місця навчання.
4. Рекомендацію музичного закладу чи установи, або двох відомих діячів музичного мистецтва.
5. Світлині: розміром 13x18 см -- чотири, придатні для поліграфічного відтворення,
-- розміром 4x6 см -- дві.
6. Матеріали преси про творчу діяльність, якщо такі є.
7. Коротку автобіографію.

Кожного кандидата буде повідомлено про рішення оргкомітету відносно участі його у конкурсі та дату приїзду до Києва.

Зміни в програмах, що подаватимуться учасниками, приймаються для передруку до 01.03.1993 р.

До складу в жюрі конкурсу ім. Г. Хоткевича запрошується провідні майстри мистецтв.

Жюрі працює згідно Положення про жюрі, розробленого оргкомітетом.

Конкурсні випробування складаються із трьох турів:

двох відбіркових і фінального.

Всі прослуховування проводяться публічно.

Твори повинні виконуватися напам'ять.

Порядок виступів визначається жеребкуванням, яке проводиться окремо для бандуриста-співака, бандуриста-інструменталіста, бандуристів-ансамблістів і зберігається до кінця проведення конкурсу.

До другого туру буде допущено не більше половини учасників первого туру.

До третього, фінального, туру буде допущено не більше 4-ох бандуристів-співаків, 4-ох бандуристів-інструменталістів, 4-ох ансамблів бандуристів.

Конкурсанти, які не пройшли на третій тур, одержують відзнаку за участь у другому туру.

Остаточний розподіл місць і премій між учасниками третього туру відбудеться на заключному засіданні жюрі відкритим голосуванням по кожній кандидатурі окремо.

Рішення жюрі є остаточним і переглядові не підлягають.

Всі лауреати зобов'язані безкоштовно виступити в заключному концерті, який буде влаштовано з нагоди закінчення конкурсу.

Організаційний комітет залишає за собою виключне право трансляції прослуховувань і заключного концерту Конкурсу по радіо і телебаченню, а також право аудіо та відео запису всіх частин конкурсу та розповсюдження записаних матеріалів.

ПРЕМІЇ

Оргкомітет Міжнародного Конкурсу ім. Г. Хоткевича встановлює

- три премії і диплом для бандуриста-співака;
- три премії і диплом для бандуриста-інструменталіста;
- три премії і диплом для ансамблю бандуристів.
- I премія -- 50 тис. і золота медаль
- II премія -- 30 тис. і срібна медаль
- III премія -- 20 тис. і бронзова медаль

Дипломантам вручаються заохочувальні премії у розмірі -- 10 тис.

За краще виконання обов'язкового твору сучасного українського композитора з кожної спеціальності встановлюється премія у розмірі -- 10 тис.

Кращим концертмейстрям конкурсу, не більше двох, присуджується звання дипломанта з врученням премії у розмірі -- 5 тис. кожна.

В залежності від досягнутих конкурсантами результатів і в межах встановленої кількості премій жюрі має право:

- а) присудити не всі премії,
- б) ділити премії між виконавцями (перша не ділиться).

* * *

Програма Першого Міжнародного Конкурсу
Бандуристів ім. Г. Хоткевича

Бандурист-співак

1 тур.

1. П'еса класична (українська, зарубіжна).
2. Оригінальний твір крупної форми сучасного українського композитора.
3. Один з вокальних творів українських композиторів XVIII-XIX ст. (Г. Сковорода, В. Заремба, Д. Січинського, О. Нижанківського, П. Сокальського, Г. Давидовського, А. Єдличка, П. Щуровського).
4. Вокальні твори крупної форми: дума, або арія, або інший твір за вибором виконавця.
5. Народні, сучасні пісні, різні за жанрами.
Час звучання -- до 20 хв.

2 тур.

1. Два різнохарактерних інструментальних твори.
2. Думи, історичні, народні пісні, романси та інші вокальні твори.
3. Один з романсів українських композиторів XIX-XX ст. (М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового, Л. Ревуцького, Н. Вериківського, Г. Версьовки).
Час звучання -- до 25 хв.

3 тур.

1. Один інструментальний твір за вибором виконавця.
2. Один-два вокальні твори на вибір виконавця.
3. Г. Хоткевич -- романс, або пісня.
Час звучання -- до 20 хв.

Бандурист-інструментальність

1 тур.

1. Поліфонічний твір.
2. Оригінальний твір крупної форми українського сучасного композитора.
3. П'єси віртуозного характеру (оригінал, або перекладення).
Час звучання -- до 25 хв.

2 тур.

1. Програма із різних за стилем і жанром творів, в тому числі твір крупної форми (оригінал, або перекладення).
2. Варіації на теми українських народних пісень.
3. Одна, дві п'єси віртуозного характеру (оригінал, або перекладення).
Час звучання -- до 25 хв.

3 тур.

1. Обов'язкова п'еса. Микола Дремлюга -- "Концерт".
Час звучання -- до 20 хв.

Ансамблі бандуристів

1 тур.

1. Інструментальний твір на вибір виконавців.
2. 3-4 вокальних ансамблевих твори різного характеру.
Час звучання -- до 20 хв.

2 тур.

1. Один вокальний твір a-capella.
2. Вокальні ансамблеві твори.

Час звучання -- до 25 хв.

3 тур.

1. Інструментальний твір.
2. Дві-три п'єси різного характеру, одна з них -- a-capella.
Час звучання -- до 20 хв.

Заява-анкета для участі
у Міжнародному Конкурсі Бандуристів
ім. Г. Хоткевича.

Повне ім'я _____

Країна громадянства _____

Дата народження _____

Музична освіта: _____

-- учбовий заклад _____

-- викладач _____

Місце праці _____

Посада _____

Вкажіть, в яких музичних конкурсах брали участь,
які маєте відзнаки та нагороди?
_____
_____

Повне ім'я Вашого концертмейстера _____

його місце роботи _____

Ваша адреса: _____

Тел: _____

Підпис _____ Дата _____

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ

і син АНДРІЙ -- власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки, машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими взорами в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

"АРКА ЗАХІД"

2282 Bloor St.W. Toronto, Ontario M6S 1N9

Tel. (416) 762-8751

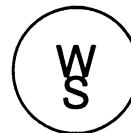
MOLODA UKRAINA

If not delivered please return to:

Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Ціна 2.50 дол.
в США і Канаді

N. - J. SPIVAK LTD.
1158 Wonderland Road
LONDON, ONTARIO
N6L 1A6
(PRE-MIX CONCRETE)

LENNOX

DEALER

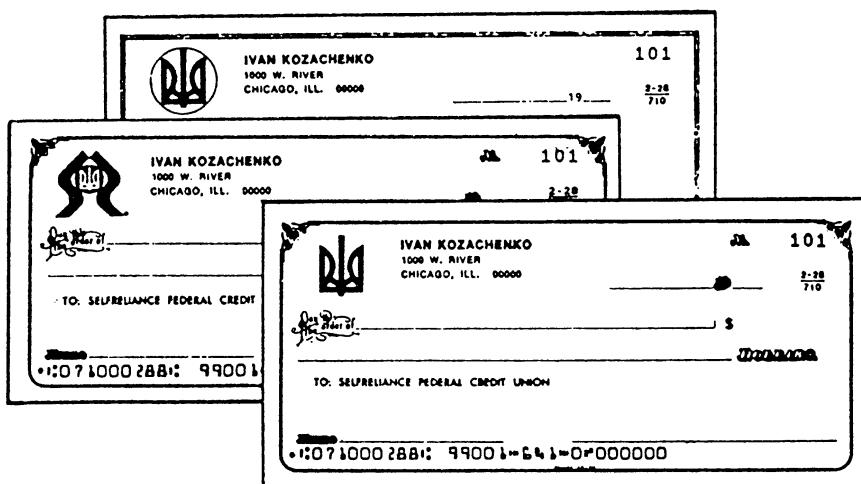
SNIH

HEATING & COOLING LTD.
LONDON, ONTARIO

WALTER SNIH
President

Telephone
(519) 649-4964

"УКРАЇНСЬКІ ЧЕКИ"

Українська
Федеральна Кооперативна Каса
"Самопоміч"
Selfreliance
Ukrainian Federal Credit Union

УКРАЇНСЬКІ ЧЕКИ
(ДРЕФТИ) та інші чеки
МОЖНА ДІСТАТИ
В УКРАЇНСЬКИХ
КРЕДИТОВИХ
КООПЕРАТИВАХ.

КООПЕРАТИВНІ ЧЕКОВІ
КОНТА є КРАЩІ
ЯК ЗВІЧАЙНІ ЧЕКИ.

- Трансакції є безкоштовні.
- Не вимагаємо мінімального сальда на конті.
- Перших 150 дрефтів даром, при відкритті нового дрефт конта.
- Заробляють дивіденду.
- Дрефти мають копії.